

Arsu, Özgür- Çakır, Mustafa Sefa (2023). "Müellifi Bilinmeyen Bir Ta'bîr-Nâme Üzerine". *Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (ASOBİD)*. S. 13, s. 135-198.

MÜELLİFİ BİLİNMEYEN BİR TA'BİR-NÂME ÜZERİNE ON A TABIR-NAME WITH AN UNKNOWN AUTHOR

Doktora Öğrencisi Özgür ARSU¹
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
ozgurarsu58@gmail.com

Doç. Dr. Mustafa Sefa ÇAKIR²
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
mustafasefa0@hotmail.com

Öz

Rüya kelimesi sözlüklere bakıldığında "görmek" manasındaki rü'yet kökünden gelmekte ve uyku esnasında zihinde oluşan görüntülerin tamamını ifade etmektedir. İnsanoğlu hayatta hep bilinmeyenin peşinde olmuştur. Okültizmin içerisinde yer alan *fal-nâme*, *ta'bîr-nâme*, *yıldız-nâme* vs. türler bu merakın bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada İBB Atatürk Kitaplığı, Melih Cevdet Osmanlıca Kitaplar Koleksiyonu 406 kayıt numarasıyla tespit edilen *Ta'bîr-nâme* isimli eserin incelemesi yapılmıştır. Mezkûr eserde yer alan rüyalar, rüyaların çeşitleri ve bu rüyaların yorumlamaları ile ilgili değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Çalışmamız "Giriş" ve "Sonuç" kısımlarının dışında dört başlıktan oluşmaktadır. Giriş kısmında rüya ilminin Türk İslam edebiyatındaki yerinden bahsedildikten sonra ta'bîr-nâme üzerinde genel bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde *Ta'bîr-nâme* adlı eserin tanıtımı, şekil ve içerik özelliklerine dair bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümde metinde yer alan ayetler, Türkçe meali ve sayfa numarasıyla birlikte örneklendirilmiştir. Dördüncü bölümde ise *Ta'bîr-nâme*'nin çeviri yazısına yer verilmiştir. Çalışmamızın nihai

¹ ORCID: orcid.org/0000-0003-2820-6185

² ORCID: orcid.org/0000-0002-5159-7340

kısımında ise eser içerisinde yer alan rüyalar ve bu rüyaların yorumları aktarılmıştır. Sonuç olarak *Ta'bîr-nâme* adlı bu eserde genelde Türk İslam edebiyatına, özelde ise ta'bîr-nâme türüne katkıda bulunulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk İslam edebiyatı, İBB Atatürk Kitaplığı, okültizm, *ta'bîr-nâme*, rüya.

Abstract

When looking at the dictionaries, the word dream comes from the root of rü'yet, which means "seeing" and it refers to all the images that occur in the mind during sleep. Mankind has always been in pursuit of the unknown in this life course. Fal-nâme, ta'bîr-nâme, yıldız-nâme etc., which are included in occultism, emerge as a result of this curiosity and search. In this study, the work named *Ta'bîr-nâme*, which was identified with the registration number 406 of the İBB Atatürk Library, Melih Cevdet Ottoman Books Collection, was examined in general terms. Various evaluations have been made about the dreams in the aforementioned work, the types of dreams and the interpretations of these dreams.

Our study consists of four parts apart from the "Introduction" and "Conclusion" parts. In the introduction, after briefly mentioning the place and importance of dream science in Turkish-Islamic literature, there is a general information on ta'bîr-nâme. Later in the second part, there is the introduction of the work named *Ta'bîr-nâme*, its shape and content features are given. In the third chapter, the verses in the text are exemplified with their Turkish translation and page numbers. The transcription of the work named *Ta'bîr-nâme* is provided in the final chapter. The final section of our investigation makes basic interpretations of the dreams found in the body of the work. As a result, this work named "*Ta'bîr-nâme*" generally considered to be a component of Turkish-Islamic literature, It specifically aims to contribute to the ta'bîr-nâme genre.

Keywords: Turkish Islamic literature, İBB Atatürk Library, occultism, ta'bîr-nâme, dream.

Giriş

İnsanoğlu, yaşadığı bu hayat serüveninde zihnini işgal eden soruları yine kendi düşünce ve hayal dünyası bağlamında açıklama gereği duymuştur. Yaşadığı olaylara bir mana yükleme ve bu olaylar karşısında kendi yerini bilmesi adına rüya ilmine yönelmiştir. Klasik Türk edebiyatında rüyada görülen sembollerin hangi anlamlara geldiğini açıklayan eserlere *ta'bîr-nâme*, rüyayı

yorumlayan kişilere ise mu'abbir denirdi. Lisanımızda rüya sözcüğü daha çok düş kelimesiyle karşılanmıştır. Rüya, insanoğlunun hep ilgisini çekmiştir. İnsanlar gördüğü rüyaları yorumlamaya gayret etmiş ya da rüya ilminde mahir kişilere yorumlatmaya çalışmıştır. Bu minval üzere rüya ilmi dediğimiz ta'bîr-nâmelerin de yazılmasına yol açmıştır. Ayrıca Hz. Peygamber'e vahyin kimi zaman sadık rüyalar yoluyla gelmesi de bu ilmin önemini artıran âmillerden birisi olmuştur.

Rüya yorumu hususunda öne çıkan bazı isimler görülmektedir. Rüya tabiri hususunda akla gelen ilk büyük isimlerden birisi 729 yılında vefat etmiş olan İbn Sîrîn'dir. İbn Sîrîn'in *Ta'bîrü'r-Rü'yâ* ve *İbâretü'r-Rü'yâ* adında iki eseri olduğu bildirilir (Yücel, 1999: 358-359). Herhangi bir rüya tabircisi övülmek istendiğinde onun için "her çağın İbn Sîrîn'i ve her şehrin Yûsuf'u" olduğu söylenir (Schimmel, 2005: 22). İbn Sîrîn'in yanında Ca'ferü's-Sâdık'ın *Kitâb fî Ta'bîri'r-Rü'yâ*, İbn Kuteybe'nin *Ta'bîrü'r-Rü'yâ* ve Nasr b. Ya'kûb ed-Dîneverî'nin *et-Ta'bîrü'l-Kâdirî fî'l-Ahlâm* adlı kitapları ilk ta'bîr-nâmelerden sayılır (Akçay 2018: 215). Rüya çeşitleri şu şekilde bir tasnife tabi tutulmuştur:

1.Rahmanî Rüya: Bu rüyaya sadık rüya ya da salih rüya adı verilir. Uyku esnasında doğrudan ya da bir melek vasıtasıyla gerçekleşen rüyadır. Peygamberler, veliler ve temiz inançlı kişiler tarafından görüldüğüne inanılır. Bu rüyalar, müjdeler, korkutur, uyarır veya haber verir.

2.Şeytanî Rüya: Şeytanın aldatma, vesvese ve korkutmalarıyla meydana gelen karışık hayaller, düşler, telkinlerdir. Bu tür düşlere ahlâm ve adgâs-ı ahlâm da denilir. Bu rüyalar batıl kabul edilir, onlara pek itibar edilmez ve tabiri de yapılmaz.

3.Nefsanî Rüya: Nefsin telkinleri ve çağrışımları sonucunda olan bu rüyaların kaynağı, kişinin bizzat kendisidir. Bu rüyalar dış etkenler ve günlük meşgalelerle ilgili rüyalardır. Kişi uyanırken neyle meşgulse rüyasında da onunla ilgili şeyler görür (Çelebi, 2018: 306-307).

Türk kültür ve edebiyatında rüyalar son derece önemli kaynaklar olarak karşımıza çıkmaktadır. Rüya motifi dediğimiz olgu efsaneler, destanlar, halk hikâyelerinde önemli bir rol

üstlenmiştir. “Türk destanlarındaki rüyaların en önemli işlevi gelecekteki olayları önceden haber vermesidir. Uygurların Türeyiş Destanı’ndaki Bögü Kağan’ın rüyası, Uygur harfli Oğuz Destanı’nda Uluğ Türk tarafından görülen rüya, Şecere-i Terâkime’de Toğurmuş adlı şahsın rüyası vb. hep böyle kozmik işaretlerle doludur.” (Bayraktar, 2021: 496) Türkçe’de rüya ile ilgili birçok deyimler karşımıza çıkmaktadır: ağır basma, düz azmak, düş görmek, düş yormak, karabasan, kara düş, kara kaygılı rüya, karakura, karakura basan, karakura basmak, karakura düş görmek şeklindedir.

Mutasavvıflar da rüya ilmi konusuna kayıtsız kalmamışlardır. Onların yaptığı tasnif ise şu şekildedir: Rüyalar “sadık veya nefsanî rüyalar diye ayrılabilceği gibi basit ve seçkin rüyalar veya Allah’tan, melekten ve şeytandan olanlar” (Tatçı, Çeltik 1995: 12) diyerek rüya kavramını açıklamışlardır.

Türk İslam edebiyatı geleneğinde yer alan *ta’bîr-nâme* türündeki bazı eserler yeteri kadar ele alınıp incelenmemiştir. Âdem Balaban’ın tespitine göre Türkiye yazma eser kütüphanelerinde bulunan Türkçe yazma *ta’bîr-nâme* adedi 106’dır. Bu metinlerin bazıları 3-5 varak ya da bir mecmua içinde, bazıları ise epey hacimli müstakil eserler olarak karşımıza çıkmaktadır (Balaban 2014: 114).

1.Ta’bîr-nâme Türüne Genel Bakış

Sözlük anlamı itibariyle rüyaların yorumunun bulunduğu kitap anlamına gelen ve kısaca “rüya kitabı” (Devellioğlu 2000: 1011) olarak tanımlanan *ta’bîr-nâme*; insanların rüyalarında gördükleri varlıkların gerçek dünyada ifade ettiği düşünülen manalarını ortaya çıkarmak amacıyla yazılan kitaplardır.

Bir kenarından diğer kenarına geçmek; rüyayı yorumlamak, anlamlarındaki *abere* kökünden türeyen ve İsmail Hakkı Bursevî tarafından; uykuda görülen hayalî şekillerden dışta meydana gelen “enfüsî ve âfâkî durumlardan örneklere sahip şekillere geçmek” (Gökay, Coşkun 2010: 333) olarak tanımlanan *ta’bîr-nâmenin* yanında *vâkıa-nâme*, *düş-nâme*, *hab-nâme* ve *güzâriş-nâme* gibi adlar da verilmektedir. *Ta’bîr-nâmeler* genellikle

mensur olarak kaleme alınmıştır; ancak manzum ta'bir-nâmelerin de kaleme alındığını görmekteyiz.

İslamî literatürde Hz. İbrahim ve Hz. Yusuf'un rüyaları meşhurdur. Evliyâ Çelebi'nin *Seyahatnâme*'sini yazmak için seyahatlerine çıkmasını sağlayan rüyası, Oğuz Kağan destanında yer alan Oğuz Kağan'ın beyi Uluğ Türk'ün rüyası, Osman Gazi'nin rüyası, Akşemseddin'in İstanbul'un fethi sırasındaki rüyası meşhur olan çeşitli rüyalar (Bayram 2022: 591). Türk İslam edebiyatı geleneğine baktığımızda rüyalar ve yorumlamaları önemli bir yere sahiptir. Hz. Yusuf'un zindandaki yolculuk serüveni ve daha sonra "Mısır azizi"nin rüyalarını yorumlaması ta'bir-nâmelerin ortaya çıkmasında etkileyici bir unsur olarak görülmektedir.

Türk edebiyatında rüya ilmiyle ilgili pek çok eser kaleme alınmıştır. "Muhyiddin-i İbn Arabî'ye ait olduğu belirtilen rüya ta'bir-nâmesi bu alanda yazılmış eserlerin öncüsü olarak kabul edilmiştir. Türk edebiyatına XIV. yüzyılda bir tür olarak giren ta'bir-nâmeler, ilk önceleri Arapça ve Farsça'dan tercüme şeklinde olmuştur." (Balaban 2014: 115). Türk İslam edebiyatında ta'bir-nâme metinleri şu şekildedir: "Millî Kütüphanede kırk civarında ta'bir-nâme yanında Süleymaniye Kütüphanesi'nde ikisi Farsça, yedisi Arapça, geri kalanları Türkçeye tercüme yoluyla girenler olmak üzere biri manzum yetmiş kadar ta'bir-nâme tespit edilmiştir." (Gökyay, Coşkun 2010: 332).

2. Ta'bir-nâme Adlı Eserin Tanıtımı ve İçeriği

Üzerinde çalışma yaptığımız "*Ta'bir-nâme*" adlı bu eser İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Atatürk Kitaplığı, Melih Cevdet Osmanlıca Kitaplar Koleksiyonu 406 numarada kayıtlı olup harekeli nesih hattıyla yazılmıştır. 39 sayfadan oluşan bu eserin müellifi bilinmemektedir. Eserin yazıldığı tarih hakkında net bir bilgiye rastlanılmamıştır. Metinde Eski Anadolu Türkçesi kullanılmıştır. Eser besmele-i şerif ile başlayıp toplam 53 bölüme ayrılmıştır. Metinde yer alan "İbni Sîrîn Tercümesi ve diğer ta'bir-nâmelerden seçilmiş olmasıdır"³ ibaresi dikkat çekicidir. *Ta'bir-nâme* isimli

³İBB, Atatürk Kitaplığı, Melih Cevdet Osmanlıca Kitaplar Koleksiyonu, İstanbul, s. 2.

metnin daha iyi anlaşılmasını sağlamak ve anlam birliğini oluşturmak için noktalama işaretleri kullanılmıştır. Eserde yer alan ayetler italik yazı ile gösterilip anlamları dipnotta verilmiştir. Eserde yer alan bölümler şu şekilde verilmektedir:

Birinci bölüm: Rüya türlerinden bahsedilmektedir. Rüya, üç türdür. Birine tebşir, birine tahrir birine de ilham denilmektedir.

Tebşir: Hz. Allah, levh-i mahfuzda bir melek yaratmıştır. Bu meleğin ismine melekü'r-rüya (rüya meleği) denir. Allah Azze ve Celle dilediği kullarına o meleği gösterir. Bu düşü gören bir kimsenin çok şükretmesi gerektiği söylenilmektedir.

Tahrir: İsyân eden kimselerin gördüğü bir rüya türüdür. Bu rüyayı gören kimse tövbe edip ibadet ile meşgul olmalıdır.

İlham: Bu rüyayı gören bir kimsenin salih amel işlemesi vacip hükmündedir.

Yalan rüya ise üç türdür: Birincisine rüya-yı himmet (yardım rüyası), ikincisine rüya-yı illet (hastalığın rüyası), üçüncüsüne de rüya-yı şeytan (şeytanın rüyası) denilmiştir.

Rüya endişeli bir şekilde görülürse o rüyanın aslı yoktur. Senenin başında görülen rüya, senenin sonunda görülen rüyadan iyidir. Baharda görülen rüyanın meydana gelme olasılığı yüksektir. Senenin sonunda görülen bazı rüyaların da hızlı bir şekilde çıktığı görülmektedir.

İkinci bölüm: Avam ve havasın rüyasını açıklamaktadır. Avamın düşü havasın düşünden farklıdır. Zahit (ham sofu) insanların düşü fasıkların (günahkâr) rüyasından iyidir. Adaletli bir sultanın düşü halkın düşünden iyidir. Sultanların rüyası, âlimlerin rüyasından faziletlidir. Âlimlerin düşü cahillerin düşünden iyidir. Cömert kimselerin düşü cimrilerin düşünden faziletlidir. Fakir insanlar zihinlerinde nafaka ile meşgul oldukları için rüyalarına pek itibar edilmez.

Üçüncü bölüm: Allah Azze ve Celle'nin çeşitli sıfatları hakkındadır. Hakk'ı görmek yedi türdür: mağfîret (günahların Allah tarafından bağışlanması), rahmet (Allah'ın acıması), nimet (maddî ve manevî imkânlar), keramet (Allah'ın salih, takva sahibi, veli kullarından zuhur eden olağanüstü hâl), selamet (her türlü korku, kaygı, tasa ve tehlikelerden uzak ve güvenlik içinde olma),

tövbe (işlediği bir günahı ya da suçtan pişmanlık duyarak bir daha yapmamaya karar verme) ve Tefvik (Allah'ın yardımına kavuşma) şeklinde ortaya çıkmaktadır. Rüyasında melek gören kimseler helal kazanç sağlayacağı ve daha sonrasında ise oğlu ve kızı dünyaya geleceğine tabir edilir. Cebrail aleyhisselamı rüyasında görenler isteklerine ulaşırlar. Düşünde Mikail aleyhisselamı görenlerin malı ve mülkü çok olur. İsrail aleyhisselamı görenlerin ömrü uzun olur. Azrail aleyhisselamı gülyüzlü gören kimselerin ölümü iyi olur; eğer o meleği hiddetli görürlerse ölümleri zor olur. Düşünde Azrail aleyhisselamı selam verdiğini gören kimselerin iki cihanda da mutlu olacağına yorumlanmaktadır. Bir kimse rüyasında Hz. Peygamber'in mübarek yüzünü mahzun görürse o şehrin halkı sapkınlığa meyilli olduğuna işarettir.

Dördüncü bölüm: Rüya da görülen güneş, ay ve yıldızlar hakkındadır. Bir kimse düşünde levh-i mahfuzu görse Allah'ın ilmini öğrenir. Güneş görse devlet bulur. Güneşin kendisine secde ettiğini görse bol nimete ulaşır. Rüzgârın toz toprak karışık bir şekilde estiği görülürse o şehre bir zarar geleceğine yorumlanır. Bir kimse sabah rüzgârının estiğini görürse herhangi bir konuda yardım alacağına işarettir. Bir kimse rüyasında yağmur yağdığını görse helal kazanç elde edeceği söylenilir. Rüya da yıldırım görmek şehre veba gibi salgın bir hastalığın geleceğine yorumlanır. Rüya da bulut gören kimseler dünya ve ahirette saadete ereceğine tabir edilir.

Beşinci bölüm: Rüya da deniz, çeşme ve gemi görmeyi yorumlamaktadır. Rüyasında deniz gören veya denizin suyunu içtiğini gören kimseler zengin olurlar. Düşünde kendisini denizde gören kişi herhangi bir sıkıntısı var ise o sıkıntısından kurtulur. Kuru çay görürse hacca gider. Suyun içinde boğulmak maddî kazanç sağlanacağına tabir edilir. Denizin bulanık görülmesi haram kazanç elde edileceğine işarettir. Bir kimse rüyasında havuz görse âlim ve zengin olur. Havuzun suyunu içerse zengin ve ibadet ehli birisi olur. Kişinin kendisini gemide görmesi sıkıntılarından kurtulacağına yorumlanır. Bir kimse kendisini gemiden çıktığını görürse sıkıntılarından kurtulup ferahlığa

kavuşacağına yorumlanır. Hendek görülürse düşmanın şerrine uğramaya işarettir.

Altıncı bölüm: Rüyada duman, meşale, kandil ve mum görmeyi açıklamaktadır. Bir kişi rüyasında aydınlık bir yer görürse dini kuvvetli olur ve dünyalık işleri kolay olur. Eğer rüyada karanlık bir ortam görülürse o kişinin günahının artacağına işarettir. Bir kimse karanlıktan aydınlığa çıktığını görürse sıkıntılarından kurtulur. Bir kimse düşünde çakmak ile ateş yaktığını görse korkusundan kurtulur ve isteklerine kavuşur. Eğer rüyasında ateş yediğini görürse yetim malını yemesine yorumlanır. Ateşte pişirilen yiyecekler iyi haberlerin alınacağına işarettir. Rüyada ateşin çok olduğunu görenler âlim olurlar. Rüyada evin yandığını görmek musibet yaşanılacağını gösterir. Bir kimse kabirden ateş çıktığını görse beklemediği yerden mal ve mülk gelir. Bir kimse rüyasında ateşin vücudunun bir yerini yaktığını görürse zekât vermediğine yorumlanır. Bir kimse rüyasında mum tuttuğunu görse güzel bir hatun ile evleneceğine işarettir. Bu rüyayı bekâr bir kadın görürse evlenir ve hayırlı bir evlat sahibi olacağına yorumlanmaktadır. Rüyada kandil yandığını görmek yaşanan o muhitin valisinin ve âlimlerinin âdil, ibadet ehli olduğu söylenilmektedir.

Yedinci bölüm: Rüyada dağ, tepe, bayır ve toprak görmeyi açıklamaktadır. Kişi rüyasında kendisini bir dağın üzerinde görürse bütün isteklerine kavuşur. Eğer dağdan indiğini görse bulunduğu makamından ayrılır. Yüksek tepe görmek ya da o tepenin üstüne çıkıp oturmak zenginliğe işarettir. Rüyada تنها bir yer görmek sıkıntılı bir durumun olacağına işarettir. Kum görmek sıkıntılı bir şekilde mal kazanılacağına yorumlanır. Bağlık ve bahçelik olan bir yer görmek makam sahibi olunacağına işarettir. Duvarın yıkıldığını görmek kişinin elinden malının gideceğine yorumlanır. Rüyada bir kimse evinin yeni olduğunu görse bol kazanç elde edeceğine yorumlanır. Eğer evinin yıkıldığını görse sıkıntı yaşayacağına işarettir. Bir damdan bir dama sıçradığını görürse bir makamdan diğer bir makama geçiş yapacağına işarettir.

Sekizinci bölüm: Rüyada mescit, minare ve imaret yerlerini görmeyi açıklamaktadır. Bir kimse rüyasında cami görse yahut

caminin içerisine girdiğini görse dindar ve zengin olacağına yorumlanır. Camide namaz kıldığını görse işlerinin yolunda gideceğine ve bütün isteklerine kavuşacağına işarettir. Namaza durduğunu görürse iki dünyada şerefli bir insan olur. Eğer mihraba arkasını verip oturduğunu görse beladan kurtulup isteğine kavuşur. Bir kimse rüyasında cemaatle camiye gitse güzel hatun alacağına tabir edilir. Mihraba bevletse evladı olur. Mescitte mum ve kandil yaksa evladının âlim ve salih birisi olacağına yorumlanır.

Dokuzuncu bölüm: Kale, hisar, saray ve değirmen görmeyi açıklamaktadır. Kişinin rüyasında saray görmesi huzurlu bir yaşam süreceğine işarettir. Rüyada merdiven görmek makama yorumlanmaktadır. Rüyada hamam görmek hayra yorumlanmaz. Bir kimse rüyada gusül abdesti alsa borcundan kurtulur. Abdest aldığı su, sıcaksa hastalık geçirileceğine işarettir. Rüyada değirmen taşının kırık olduğunu görmek rüya sahibinin ömrünün azaldığına yorumlanır.

Onuncu bölüm: Rüyada güzel kokulardan olan misk, anber ve ud görmeyi açıklamaktadır. Rüyada misk gören kişi bekâr ise evlenir. Eğer âlim ise dünyalık birtakım isteklerine kavuşacağına yorumlanmaktadır. Rüyada sarı gül görmek, hasta olmaya; sümbül, karanfil görmek zenginliğe işarettir.

On birinci bölüm: Rüyada ihtiyar ve köle olmuş kimseleri görmeyi açıklamaktadır. Genç birisinin düşünde ihtiyar bir kimseyi görmesi maddî olarak sıkıntıya düşeceğine işarettir. Rüyada gül görmek ya da gülün satın alındığını görmek sevinçli bir haber alınacağına işarettir. Rüyada ziynetli ve güleryüzlü hatun görmek zengin olunacağına; çirkin yüzlü kadın görmek ise fakir olunacağına işarettir. Rüyada görülen kadın gayrimüslim ise kişinin eline haram mal geçeceğine işarettir.

On ikinci bölüm: Rüyada abdest almayı açıklamaktadır. Rüyada abdest suyu ile yıkanıldığını görmek kişinin gamdan kurtulacağına yorumlanır. Rüyada abdest almak sıkıntıların nihayete ereceğine işarettir.

On üçüncü bölüm: Rüyada kadı, halife ve âlim kimseleri görmeyi açıklamaktadır. Rüyada kadı görmek, maddî-manevî güce

sahip olunacağına yorumlanır. Rüyada imam, müezzin ve âlim kimseleri görmek malın artacağına; imam, müezzin ve âlim kimseleri hasta bir vaziyette görmek ise rüya sahibinin kötü bir fiiliyatta bulunacağına işarettir. Rüyada deve ve koyun kesmek bir köleyi azat etmeye yorumlanır. Rüya sahibi kişi hasta bir koyunu kestiğini görürse ömrünün azalacağına tabir edilir. Bu rüyayı gören kimsenin Allah için bir kurban kesmesi gerektiği söylenilir.

On dördüncü bölüm: Rüyada misvak, kalem ve divit görmeyi açıklamaktadır. Rüyada kalem görmek yüksek bir mertebeye, divit görmek ise rüya sahibinin evlatlarının çok olacağına yorumlanmaktadır. Bir kimse rüyasında mushaf-ı şerifi elinde tuttuğunu görmesi âlim ve zengin olabileceğine işarettir.

On beşinci bölüm: Rüyada ermiş kimseleri görmeyi açıklamaktadır. Rüyada bir kişinin sakalını ak görmesi duasının kabul olacağına yorumlanmaktadır. Rüyada bir kimse sakalının göbeğine kadar uzamış olduğunu görmesi komşusuna nazar edeceğine; eğer bu rüyayı gören kişi yiğit bir kimse ise kendisine miras kalacağına yorumlanmaktadır.

On altıncı bölüm: Rüyada kapı ve kilit görmeyi açıklamaktadır. Bir kimse rüyasında evini yanmış görse sıkıntılı bir süreç yaşayacağına yorumlanmaktadır. Rüyada kilitli kapı görmek işlerin sekteye uğrayacağına işarettir. Rüyada direk görmek yüksek bir makama ulaşılabileceğine yorumlanır.

On yedinci bölüm: Rüyada çömlek, ocak ve çömlekte yemek pişirmeyi açıklamaktadır. Bir kimse rüyasında tencerede yemek pişirdiğini görse beklemediği bir kimseden yardım alacağına yorumlanır. Tencerede et görmek rüya sahibinin eline helal kazanç geçeceğine yorumlanmaktadır. Rüyada boş çömlek görmek sıkıntı yaşanacağına işarettir. Düşte ocak ve kömür görmek rüya sahibinin eline çok mal/mülk geçeceğine tabir edilir.

On sekizinci bölüm: Rüyada bir kimsenin çıplak bir şekilde olmasını açıklamaktadır. Rüyada bir kimse kendisini çıplak bir hâlde görse kederinden kurtulacağına işarettir. Eğer rüya sahibi fitneci bir yapıya sahipse sırrının ortaya çıkacağına tabir edilir. Rüya sahibi elbisesinin yırtılmış olduğunu görse halk içinde itibarlı olacağına tabir edilir. Rüyada toprak yemek zenginliğe

işarettir. Rüyada süslü geyik görmek helal malın kazanılacağına tabir edilir. Rüya sahibi bir kimse bilmediği bir eve girdiğini ya da o evden çıktığını görse sıkıntı çekeceğine işaret edilir.

On dokuzuncu bölüm: Rüyada hacamat (deri altında kalan pis kanın temizlenmesi) olmayı açıklamaktadır. Cesur bir insan rüyasında kan aldırıldığını görse düşmanı varsa galip geleceğine; damarına neşter atıldığını ve kanın aktığını görse rahatlığa kavuşacağına tabir edilir. Rüyada koldan çokça kanın akması hastalığa işarettir. Sağ elden kan aldirmek zenginliğe; sol elden kan aldirmek ise fazla rüya görmeye tabir edilir. Vücutta hiç kan kalmayacak kadar kan akması rüya sahibinin ömrünün azalacağına tabir edilir. Rüyada hacamat olmak ilim sahibi olunacağına tabir edilir.

Yirminci bölüm: Rüyada bir kimsenin kendisini uzun veya kısa olarak görmesini açıklamaktadır. Bir kimse rüyasında bevlettiğini (işediğini) görse yaşamış olduğu sıkıntılardan kurtulacağına tabir edilir. Düşte elbiseye ya da vücuda pislik bulaştığını görmek günah işleneceğine işarettir. Rüya sahibinin elbisesine kan bulaşsa haram mal elde edeceğine; denizden yılan çıktığını görmesi ise evlat sahibi olunacağına tabir edilir. Rüyada kulağın yıkanması iyi haberin alınacağına işarettir. Düşte ağızdan kanın çok çıkması rüya sahibinin bol kazanç elde edeceğine; balgamın görülmesi ise mal ve mülkün ziyadeleşmesine işarettir.

Yirmi birinci bölüm: Rüyada ağaç, yemiş, sebze ve et görmeyi açıklamaktadır. Rüyada buğday ağacı görmek meşhur olmaya; yemiş ağacını kesmek üzüntülü bir haber almaya; ağaç dikmek evlat sahibi olmaya yorumlanır. Nar ağacı görmek helal mal kazanmaya; kabak ağacı görmek sağlıklı bir ömre; dut ağacı görmek zenginliğe; çınar ağacı görmek uzun ve müreffeh bir hayata; ud ağacı görmek ise cömertlik ve zenginliğe tabir edilir. Bu rüyayı kadın görse zengin olacağına işarettir. Rüyada elma ağacı gören bir kimse hasta ise şifa bulacağına tabir edilir. Kırmızı iğde ağacı görmek rüya sahibinin itikadının zayıf olacağına tabir edilir. İncir ağacı görmek zenginliğe, badem ağacı görmek gurbete gidileceğine, fındık ağacı görmek kişinin haram mal kazanacağına işarettir. Bir kimse düşünde kiraz ağacı görse evlat sahibi olabileceğine yorumlanır.

Yirmi ikinci bölüm: Rüyada sarımsak, soğan, tuz ve saman görmeyi açıklamaktadır. Rüyada saman veya samanlık görmek zenginliğe işarettir. Ahır görmek haram malın elde edileceğine tabir edilir. Rüyada hayvanların sütünü görmek zenginliğe, geyik sütü görmek rüya sahibinin eşinden kendisine miras kalacağına, deve sütü görmek ya da deve sütünü içtiğini görmek hayatta başarılı olunacağına, kedi sütü görmek kişinin eşi sebebiyle zengin olacağına, kaplan sütü görmek düşmandan gelebilecek bir tehlikeye, merkep sütü görmek istenilen hedeflere ulaşabileceğine tabir edilir.

Yirmi üçüncü bölüm: Ekmek ve tatlı görmeyi yorumlamaktadır. Rüyada bir kimse arpa ekmeği görse birisinden iyilik göreceğine tabir edilir. Düşte çok fazla ekmek görmek ömrün uzun olunacağına ve hayırlı bir evlat sahibi olunacağına tabir edilir. Bal yemek helal malın kazanılacağına yorumlanır.

Yirmi dördüncü bölüm: Rüyada şarap, boza ve şerbet gibi içecekler hakkındadır. Rüyada şerbet veya şarap içildiğini görmek rahat ve huzurlu bir yaşam sürüleceğine tabir edilir. Düşte soğuk su içildiği görmek ise ömrün uzun olunacağına işarettir. Bir kimse rüyasında kendisini sarhoş olduğunu görürse zengin olacağına, sığır veya koyun sütü içtiğini görmesi hâlinde helal mal kazanacağına tabir edilir. Rüyada peynir görmek zenginliğe; ayı sütünün içildiğini görmek ise maddî-manevî güçlü olunacağına tabir edilir.

Yirmi beşinci bölüm: Rüyada yakut, inci, altın, gümüş gibi değerli madenleri görmeyi açıklamaktadır. Rüyada mücevher görmek ya da mücevher satın alındığını görmek evlat sahibi olunacağına tabir edilir. Düşte inci görmek âlim olunacağına; değerli maden olan incinin yenildiğini görmek ise hafız olunacağına işarettir. Bekâr bir kimse rüyasında yakut görse evleneceğine; bu rüyayı zengin ve hamile bir hatunun görmesi ise evlat sahibi olacağına tabir edilir. Rüyada bilezik görmek saygın bir konuma, gümüş görmek ise zenginliğe tabir edilir. Bu rüyanın bahar mevsiminde görülmesi rüyanın gerçekleşmesinin hızlı olacağına inanılmaktadır.

Yirmi altıncı bölüm: Rüyada elbise, imame ve ayakkabı görmeyi açıklamaktadır. Bir kimse rüyasında kışın kürk giydiğini görse

zenginliğe; yazın kürk giydiğini görse sıkıntı yaşayacağına tabir edilir. Bir kadın düşünde kürk giydiğini görse evleneceğine, sarık sardığını görmesi ise istediği mevkiye ulaşacağına işarettir. Rüyada siyah elbise giymek olumlu olarak yorumlanır. Düşte beyaz elbise giymek saygınlığa, yeşil elbise giymek veya yeşil sarık bağladığını görmek ise şöhret sahibi olunacağına tabir edilir. Düşte kırmızı elbise giymek husumet yaşanılacağına, kadınların kırmızı elbise giymesi ise tanımadığı birisinden iyilik göreceğine tabir edilir.

Yirmi yedinci bölüm: Rüyada evlenmeyi ve cinsel yönden birleşmeyi açıklamaktadır. Bir kimse rüyasında hatunla evlendiğini görmesi o kimsenin Allah'ın emrini yerine getiren takva sahibi birisi olacağına tabir edilir. Düşte evlendiği hatunuyla birlikte olduğunu gören bir kimse ise ummadığı bir yerden yardım alacağına yorumlanır.

Yirmi sekizinci bölüm: Rüyada ip, iplik ve iğne görmek hakkındadır. Bir kimse rüyasında ip görse güçlü olacağına ve isteklerinin gerçekleşeceğine tabir edilir. Rüyada boyuna asılı bir zincir görmek kötü bir iş yapılacağına tabir edilir. Bir kimse düşünde zindanda olduğunu ve kendisine değnek vurulduğunu görmesi vurulan değnek adedi kadar eline altın geçeceğine tabir edilir. Eğer iğne ve iplik ile elbisesini diktiğini görse tüm isteklerinin gerçekleşeceğine tabir edilir.

Yirmi dokuzuncu bölüm: Rüyada silah ve davul görmek üzerinedir. Rüyada hançer ve bıçak görmek güce işarettir. Rüyada kılıç görmek ise olumlu bir haber alınacağına tabir edilir. Rüyada kılıç çekildiğini görmek evlat sahibi olunacağına, kılıcın kırılması ise ebeveynin çocuğunun öleceğine işarettir.

Otuzuncu bölüm: Rüyada insan organlarıyla ilgili unsurları açıklamaktadır. Bir kimse düşünde ayağının kırılmış olduğunu görse fakir olabileceğine tabir edilir. Uyluğun kırılması ise kötü bir haber alınacağına işarettir.

Otuz birinci bölüm: Rüyada fil görmek hakkındadır. Rüyada fil görmek sultan ve vezir olan kimseler için olumlu olarak yorumlanır.

Otuz ikinci bölüm: Rüyada kabir görmek hakkındadır. Bir kimse rüyasında kendisini ölmüş görse ömrünün uzun olacağına, mezar kazdığını görse ev sahibi olacağına tabir edilir. Kişinin kendi mezarını kazması zahmetli bir işe girişeceğine işarettir. Bir kimse kendisini ölümler ile beraber yürüdüğünü görse ömrünün kılalacağına tabir edilir. Eğer kendi evinde cenaze görse isteklerine ulaşacağına yorumlanır.

Otuz üçüncü bölüm: Rüyada ölüm ve ölümle ilgili hususları açıklamaktadır. Bir kimse rüyasında dostunu öldürdüğünü görse o dostuyla muhabbetinin artacağına işarettir. Rüyada parmağın kesilmesi ise kişinin sevdiklerinden ayrılacağına yorumlanır.

Otuz dördüncü bölüm: Rüyada düdük ve saz görmeyi açıklamaktadır. Rüyada bir kişinin düdük çalması sıkıntılı günler geçireceğine işarettir. Düşte def ve saz görmek günah işlemeye; satranç oynamak ise faydasız işlerle meşgul olunacağına tabir edilir.

Otuz beşinci bölüm: Rüyada buğday almayı veya buğday satmayı açıklamaktadır. Rüyada buğday tanesinin yere dökülmüş olduğunu görmek o sene içerisinde ekinin çok olacağına tabir edilir. Buğday tanesinin çuvalda olduğunu görmek ise kıtlık olacağına yorumlanır.

Otuz altıncı bölüm: Rüyada yolculuk yapmayı açıklamaktadır. Bir kimse rüyasında uçtuğunu görürse makam elde edeceğine; gökyüzüne doğru uçtuğunu görmesi ise hacca gideceğine işarettir. Bir kimsenin rüyasında gökyüzünden yere düştüğünü görmesi evliyse boşanıp diğer bir hatunla evleneceğine yorumlanır. Bir kimse rüyasında havada kuş gibi süzülüğünü görürse mutlu bir haber alacağına tabir edilmektedir.

Otuz yedinci bölüm: Rüyada çeşitli hayvanların görülmesi hakkındadır. Bir kimse rüyasında yırtıcı hayvanları görse âlim olacağına tabir edilir. Rüyada karga ile sohbet etmek sevinçli bir haber alınacağına yorumlanır.

Otuz sekizinci bölüm: Rüyada korku ve kavga etmek hakkındadır. Bir kimse rüyasında birisiyle kavga ettiğini görmesi sıkıntılı süreç geçireceğine tabir edilir.

Otuz dokuzuncu bölüm: Rüyada kasaplık mesleğini icra etmek üzerinedir. Rüyada tanınmayan bir kasabın görülmesi o kimsenin Azrail aleyhisselam olabileceğine tabir edilir. Rüyada koyun derisini yüzmek başkalarına eziyet edileceğine tabir edilir. Koyunun başını kesmek ayrılık yaşamaya tabir edilir. İnsan etini yemek gıybet edileceğine yorumlanmaktadır. Bir kimse rüyasında elini kan ile yıkadığını görmesi isteklerine ulaşabileceğine tabir edilir. Eğer parmaklarının arasını kan ile ovalasa kardeşleri arasında münakaşa yaşayacağına yorumlanmaktadır.

Kırkinci bölüm: Rüyada at, katır, deve, eşek gibi bazı hayvanlar hakkındadır. Rüyada ata binmek zenginliğe işarettir. Atın etini yemek yardım alınacağına; çıplak katır görmek ise kısır bir hatun ile evlenileceğine tabir edilmektedir. Rüyada eşek etinin yenmesi cahil bir kimseden yardım alınacağına tabir edilir. Merkepten düşmek fakirliğe ve ömrün kılalacağına dair yorumlanmaktadır.

Kırk birinci bölüm: Rüyada koyun ve keçi gibi hayvanların kesilmesi hakkındadır. Düşte koyun derisini yüzmek ve etini başkalarına ikram etmek o kimsenin malının bereketli olacağına; düşte koyun görmek zenginliğe; kuzu ya da oğlak görmek ise evlat sahibi olunacağına; koyunun kellesini yemek ise ömrün uzun olacağına yorumlanmaktadır.

Kırk ikinci bölüm: Rüyada görülen eti yenilebilir birtakım hayvanlar hakkındadır. Düşte geyik veya tavşan etinin yenmesi zenginliğe işarettir. Bir kimse rüyasında geyik ya da tavşanı tuttuğunu görmesi evlilik yapacağına yorumlanmaktadır. Rüyada boz ayı görmek evlat sahibi olunacağına tabir edilmektedir.

Kırk üçüncü bölüm: Rüyada sığır görmeyi açıklamaktadır. Bir kimse rüyasında sığırın evine girdiğini görse kazancının bereketli olacağına yorumlanmaktadır. Düşte sığır sütü görmek helal mal kazanılacağına tabir edilmektedir. Rüyada sığır görmek koyun görmekten daha iyi olacağı yorumlanmaktadır.

Kırk dördüncü bölüm: Rüyada fil görmeyi açıklamaktadır. Rüyada fil eti yemek zenginliğe; file binmek saygın bir kimseyle dostluk kurulacağına tabir edilmektedir.

Kırk beşinci bölüm: Rüyada hıncır, fare, yılan, örümcek, akrep gibi bazı hayvanlar hakkındadır. Rüyada hıncır görmek günahkâr

bir kişiyle görüşmeye; rüyada hınzır eti yemek ise haram mal kazanılacağını tabir edilmektedir. Bir kimse rüyasında fareyi tuttuğunu görse uyumsuz bir hatun ile evleneceğine işarettir. Rüyada yılan öldürmek düşmanı yeneceğine; yılan eti yemek ise faydalı bir iş yapılacağına tabir edilmektedir. Rüyada örümcek görmek ibadet ehli olmaya; akrep görmek ise düşman kazanılacağına yorumlanmaktadır.

Kırk altıncı bölüm: Rüyada aslan, kaplan, ayı, sırtlan gibi hayvanlar hakkındadır. Bir kimse rüyasında aslana bindiğini görse makam elde edeceğine tabir edilmektedir. Düşte kaplan görmek düşmanla husumet edileceğine yorumlanmaktadır. Düşte ayı öldürmek düşmana zafer kazanılacağına işarettir. Rüyada sırtlan öldürmek kişinin eşiyile kavga edeceğine; sırtlan etini yemek ise helal kazanç sağlanacağına işarettir.

Kırk yedinci bölüm: Rüyada bazı kuşları görmeyi açıklamaktadır. Rüyada deniz kuşunu görmek fakirliğe işarettir. Bir kimse rüyasında keklik görse dinî hayatının zayıf olacağına tabir edilmektedir. Eğer tuti (papağan) görse fesahat ve belagat sahibi olacağına; dişi papağan görse güzel bir hatun alacağına yorumlanmaktadır. Bir kimse rüyasında hüthüt kuşunu görse âlim olacağına; anka kuşunu görse makam sahibi biri olacağına; bülbül görmesi ise Kur'an-ı Kerim'i sık sık okuyacağına tabir edilmektedir.

Kırk sekizinci bölüm: Rüyada çekirge, karınca, pire gibi bazı hayvanlar hakkındadır. Rüyada çekirge görmek maddî olarak güç kazanmaya; karınca görmek birtakım sıkıntıların yaşanacağına; pire görmek ise maddî olarak zayıflanacağına tabir edilmektedir.

Kırk dokuzuncu bölüm: Rüyada balık, kurbağa, yengeç gibi bazı hayvanları görmeyi açıklamaktadır. Rüyada balık görmek veya balık tutmak helal mal kazanılacağına tabir edilmektedir. Düşte kurbağa görmek ibadet ehli birisi olunacağına; kara kurbağa görmek ise sıkıntılı sürecin yaşanacağına tabir edilmektedir. Rüyada yengeç görmek zenginliğe işarettir.

Ellinci bölüm: Rüyada peri, şeytan ve dev gibi bazı olağanüstü varlıkların görülmesi hakkındadır. Rüyada şeytan görmek düşman

sahibi olunacağına; peri görmek ise yalan söylemeye yorumlanmaktadır.

Elli birinci bölüm: Rüyada birtakım sanat ehlini görmeyi açıklamaktadır. Rüyada demirci görmek zenginliğe; kılıç görmek cesarete; doktor görmek hayır ve hasenat yapmaya tabir edilmektedir. Düşte terzi görmek mal, mülk kazanmaya; sarraf görmek dünyalık işlere fazla zaman ayırmaya; berber görmek hastalanmaya; mezarcı görmek hileli bir durumla karşılaşılacağına; sirke veya süt satıcısını görmek ise hayır sahibi biri olunacağına yorumlanmaktadır. Düşte yemiş satıcısını görmek iyi rüya olarak görülmektedir.

Elli ikinci bölüm: Rüyada su görmeyi açıklamaktadır. Rüyada suyu bardaktan içmek ömrün uzun olacağına; berrak suyun içilmesi ise makam sahibi olunacağına tabir edilmektedir.

Elli üçüncü bölüm: Rüyada tesbih çekmek veya istiğfar etmeyi açıklamaktadır. Bir kimse rüyasında zikir yapması, tespih çekmesi veya istiğfar etmesi o kimsenin ömrünün uzun olacağına tabir edilmektedir.

İlim ancak Allah Azze ve Cellenin katındadır ve gaybı yalnızca Allahu Taala bilir.

3.Eserde Yer Alan Ayet-i Kerimeler

Kur'an surelerini oluşturan kısımlardan her birini ifade eden ayet-i kerimeler divan şiirini besleyen temel kaynaklardır. Klasik dönem edebî metinlerinde ayetlerden sıkça iktibas yapılmıştır. Bu iktibaslar telmihen, mealen yahut lafzan yapılmıştır. Lafzan yapıldığında bazen ayetin bir iki kelimesi bazen de tam anlam ifade eden bir parçası alınmıştır (Levend, 2017: 103). *Ta'bîr-nâme* adlı eserde yirmi adet ayet-i kerimeden iktibas yoluyla istifade edilmiştir. Metinde yer alan ayet-i kerimeler şu şekildedir:

3.1.Le'in şekertüm le ezîdenneküm: s.: 5.

"Hani Rabbiniz şöyle duyurmuştu: Andolsun, eğer şükrederseniz elbette size nimetimi artırırım. Eğer nankörlük ederseniz hiç şüphesiz azabım çok şiddetlidir" (İbrahim/7).

3.2.İnne'llâhe lâ yahfâ 'aleyhi şey'un fi'l-arđı velâ fi's-semâ': s.: 5.

“Şüphesiz yerde ve gökte Allah'a hiçbir şey gizli kalmaz” (Âl-i İmran/5).

3.3.Tûbû ila'llâhi tevbeten naşûha: s.: 5.

“Ey iman edenler! Allah'a içtenlikle tövbe edin” (Tahrîm/8).

3.4.Vemâ naĥnü bi-te'vîl'l-aĥlâmi bi-'âlimîn: s.: 6.

“Dediler ki bunlar karmakarışık düşlerdir. Biz böyle düşlerin yorumunu bilmiyoruz” (Yusuf/44).

3.5.Selâmün 'aleyküm tıbtüm fedĥulûhâ ĥâlidin: s.: 9.

“Rablerine karşı gelmekten sakınanlar da grup grup cennete sevk edilirler. Cennete vardıklarında oranın kapıları açılır ve cennet bekçileri onlara şöyle der: Size selam olsun! Tertemiz oldunuz. Haydi ebedî kalmak üzere buraya girin” (Zümer/73).

3.6.Vemâ erselnâke illâ rahmeten li'l-'âlemîn: s.: 9.

“Ey Muhammed! Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik” (Enbiya/107).

3.7.Ve enceynâhu ve aşĥâbe's-sefîneti: s.: 12.

“Biz de onu (Nuh'u) ve gemide bulunanları kurtardık ve bunu âlemlere bir ibret kıldık” (Ankebut/15).

3.8.Ellezîne ye'kulûne emvâle'l-yetîme zulmen innemâ ye'kulune fi butûnihim nâra veseyaşlavne se'îra: s.: 12.

“Yetimlerin mallarını haksız yere yiyenler ancak ve ancak karınlarını doldurmasına ateş yemiş olurlar ve zaten onlar çılgın bir ateşe (cehenneme) gireceklerdir” (Nisa/10).

3.9.Fe tûkvâ bihâ cibâhühüm ve cünûbühüm ve zuhûrühüm hâzâ mâ keneztüm li-enfüsiküm fezûkû mâ küntüm teknizûn: s.: 13.

“O gün bunlar cehennem ateşinde kızdırılacak da onların alınları, böğürleri ve sırtları bunlarla dağlanacak ve işte bu, kendiniz için biriktirip sakladığınız şeylerdir. Haydi tadın bakalım, biriktirip sakladıklarınızı denilecek” (Tevbe/35).

3.10.Ve enne'l-mesâcide li'llâhi felâ ted'û ma'a'llâhi eĥada: s.: 14.

“Şüphesiz mescitler, Allah'ındır. O hâlde, Allah ile birlikte hiç kimseye kulluk etmeyin” (Cin/18).

3.11.Febeşşernâhü bi-ğulâmin halîmin: s.: 17.

“Biz de ona uysal bir oğul müjdeledik” (Saffât/101).

3.12.Fihinne hayrâtün hisân: s.: 17.

“Onlarda huyları güzel, yüzleri güzel dilberler vardır” (Rahman/70).

3.13.İnnânü beşsiruke bi-ğulâminismihu Yahyâ: s.:17.

“Allah, şöyle dedi: Ey Zekeriyya! Haberin olsun ki biz sana Yahya adlı bir oğul müjdeliyoruz. Daha önce onun adını kimseye vermedik” (Meryem/7).

3.14.Lâ mü'akķibe li-ħukmihi: s.:17.

“Allah, hükmeder. O'nun hükmünü bozacak hiçbir kimse yoktur” (Rad/41).

3.15.Summe evraşne'l-kitâbe'l-lezînaştafeynâ min 'ibâdinâ: s.: 18.

“Sonra biz, o kitabı kullarımızdan seçtiğimiz kimselere miras olarak verdik” (Fâtır/32).

3.16.Ellâhümme rabbenâ enzil 'aleynâ mâ'ideten mine's-semâ'i tekûnu lenâ'iden li-evvelinâ ve âħirinâ ve âyeten mink verzuķnâ ve ente ħayru'r-râzıkîn: s.: 26.

“Meryem oğlu İsa, Ey Allah'ım! Bize gökten bir sofrayı indir ki önce gelenlerimize ve sonradan geleceğimize bir bayram ve senden bir mucize olsun. Bizi rızıklandır. Sen rızıklandırılanların en hayırlısıdır, dedi” (Maide/114).

3.17.Ve enhârun min 'aselin muşaffâ: s.:26.

“Orada bozulmayan su ırmakları, tadı değişmeyen süt ırmakları, içenlere zevk veren şarap ırmakları ve süzme bal ırmakları vardır” (Muhammed/15).

3.18.Ke-ennehunne yâķütü ve'l-mercân: s.:27.

“Onlar sanki yakut ve mercandır” (Rahman/58).

3.19.Va'teşimû bi-ħabli'llâhi cemî'an: s.: 29.

“Hep birlikte Allah’ın ipine sımsıkı sarılın. Parçalanıp bölünmeyin” (Âl-i İmrân/103).

3.20. Hürriyet ‘aleykümü’l-meýtete ve’d-deme ve lahme’l-hinzîri: s.: 36.

“Ölmüş hayvan, kan, domuz eti...” (Mâide/3).

3.21. Ve lahmi tayrin mimmâ yeştehûn: s.: 37.

“Ebediyen genç kalan uşaklar, onların etrafında; içmekle başlarının dönmeyeceği ve sarhoş olmayacakları, cennet pınarından doldurulmuş sürahileri, ibrikleri ve kadehleri, beğendikleri meyveleri ve arzu ettikleri kuş etlerini dolaştırırlar” (Vâkıa/21).

4. Eserin Söz Varlığı

4.1. Madde Başları

Madde başları bablara ayrılarak verilmiş olup kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Madde başı ve onun açıklamasının her ikisi de Türkçe’dir: *evvelki bâb, rü’yânuñ aşlı beyânındadır/2, ikinci bâb, ‘avâm ile havâşuñ rü’yâsın beyân ider/2, elli üçüncü bâb, Kûr’ân ve tesbîh ve istiğfâr itmekdür/5.*

4.2. Arkaik Sözcükler

Eserde tespit edilen arkaik kelimeler şu şekildedir:

altun: altın 3/27, **andan:** ondan 15; **barmak:** parmak 33; **dahı:** de/da, bile 5/6/7/14 **dirlik:** hayat 23; **eyü:** sağlıklı, iyi, güzel 7/8/10/12/14/16/22/26, **etmek:** ekmek 3/26; **ol:** o 5/7/9/11/14/15 **ton:** elbise/ 22; **yeg:** iyi, güzel 6, **yu:** yıka (mak).

Allah sözcüğü yerine *Hağ Ta’âlâ* sözcüğü daha çok kullanılmıştır. Birçok kez de Arapça *ta’âlâ* sözcüğü birlikte *Hağ Ta’âlâ* 2/5/10/17 bir kez de *Hağ/8* kelimesi kullanılmıştır. Eser bir ta’bîr-nâme olduğundan halkın anlayacağı bir dille yazılmıştır.

4.3. Bağlaçlar

Metinde yer alan bağlaçlar şu şekildedir:

ve: ve

‘âlim ve şâlih/14, misk ve ‘ûd/16, şatun alsa ve bulsa/17, deve ve koyun/18, ‘izzet ve hürmet/20, cömerd ve ganî/23, dünyâda ve âhîretde/30, kör ve kötürüm/30, sirke ve süd/39

ammâ: ama

ammâ bâb-ı evvel/5, ammâ ol kim tebşîrdür/5, ammâ ol sultânlar/6, ammâ cühûduñ/6, ammâ buyuruldu/19, ammâ ağaç görmek/23, ammâ şebâtı olmaya/24, ammâ haram mâl/27, ammâ etini ve südini/36

ile: ve, de da

'avâm ile havâşîñ/2, câhil ile 'avrata/7, altun ile gümüş/28, oğulları ile qarındaşları/33, kıtâr ile deve/34

4.4.Eserde yer alan Eski Anadolu Türkçesi ses bilgisel özellikleri

4.4.1. İlgi durumu eki

vücûhunuñ hâlleri/14, şehrüñ bâzergânlarıyla/15, terâzûnuñ gûşesi/15, Hakkûñ emrini/29, koyunuñ kıyruğı/34

4.4.2. t>d değişimi

şam>dam/14, şamar>damar/19-22, toğ>doğ/22-30, ton>don/22, tağ>dağ/35

4.4.4. ur- kelimesinde “v” protezinin kullanımı

zindânda degnek ursalar/30

Sonuç

Üzerinde çalışma yaptığımız müellifi bilinmeyen *Ta'bîr-nâme* adlı bu eser 39 sayfa olup 53 bölümden oluşmaktadır. Sözü edilen bu eserde rüyalar üzerine çeşitli tasniflerin yapıldığı görülmektedir. Rüya gören kişinin cinsiyeti, yaşı ve dini rüya yorumlamada önemli bir paya sahiptir. Görülen her rüya tabir edilmez. Gerekli şartların oluşmadığı durumlarda görülen rüyalar yorumlanmaz ve kayda değer görülmez. *Ta'bîr-nâme* isimli bu metinde 20 adet ayet-i kerimenin kullanıldığı tespit edilmiştir. Metinde yer alan bu ayet-i kerimelerden iktibas yoluyla istifade edilmiştir.

Eserde öncelikle Allah, melekler, peygamberler, cennet, cehennem, kıyamet ile ilgili rüyalar tabir edildikten sonra güneş, ay ve yıldızlar; deniz, çeşme, gemi; meşale, kandil; dağ, tepe; mescit, minare; kale, hisar, saray; misk ü anber; ihtiyar kadın ve

köle görmek; gusül abdesti ve teyemmüm almak; kadı, halife, âlim; misvak, kalem, divit; kapı, kilit, kürsü; hacamat ve kan aldirmek; soğan, sarımsak; ekmek, tatlı; şarap, boza, şerbet; yakut, inci, altın, gümüş; elbise, ayakkabı; evlenmek; kabir; düdük, saz; buğday almak ve buğday satmak; yolculuk yapmak; kasaplık yapmak; at, katır, deve, eşek; koyun, keçi; sığır; fil; hınzır, fare, yılan, örümcek, akrep; aslan, kaplan, ayı, sırtlan; deniz kuşu; çekirge, karınca, pire; balık, kurbağa, yengeç; peri, şeytan, dev; sanat ehli; tesbih çekmek ve istiğfar etmek gibi motifler üzerinden rüyaların tabirleri yapılmıştır.

Rüya motiflerinin içerisinde yer alan hayvanların daha detaylı işlendiği görülmektedir. Kendi içerisinde at, katır, deve, eşek; koyun, keçi; aslan, kaplan, ayı, sırtlan; çekirge, karınca, pire olmak üzere toplam 25 hayvan yer almaktadır. Hayvanlarla ilgili rüyaların yorumunda hoş görülen hayvanlar iyiye; hoş olmayan hayvanlar ise kötüye tabir edilmiştir.

Kaynakça

- 156
-
- Akçay, Gülçiçek. "Mesnevilerde Rüya Teorileri." *Türkbilig Dergisi*, s.36, (2018): 213-234. Erişim Tarihi 17.02.2022. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/991568>.
- Annemarie Schimmel. *Halifenin Rüyaları*. Çev. Tuba Erkmen. İstanbul: Kabalcı Yayınları, 2005.
- Balaban, Âdem. "Türkçe Yazma Tabirnameler". *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, c. 9, 2014: 112-132.
- Bayraktar, Fatma Sibel. "Tâbirü'l-Menâmât'ın Söz Varlığı", *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, c.23 s.1, 2021: 493-508.
- Bayram, Abdulkadir. Rüya Tâbirnâmesi Üzerine Düş Metaforu Temelinde Göstergibilimsel Bir Değerlendirme". *Söylem Filoloji Dergisi*, (2022): 7/586-609.
- Çelebi, İlyas. "Rüya". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 35/306-309. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2008.
- Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Kitabevi, 2000.

- Gökyay, Orhan Şaik ve Coşkun, Vildan Serdar. "Ta'bîr-nâme". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*.39/331-333. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010.
- Levend, Âgâh Sırrı. *Divan Edebiyatı Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Mefhumlar*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2017.
- Mustafa Tatçı & Hasan Çeltik, "Türk Edebiyatında Tasavvufî Rüya Ta'bîr-nâmeleri", Ankara: 1995, s.12.
- Ta'bîr-nâme*, İBB, Atatürk Kitaplığı, Melih Cevdet Kitapları Osmanlıca Kitaplar Koleksiyonu/406, İstanbul.
- Yücel, Ahmet. "İbn Sîrîn". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 20/358-359. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1999.

EK 1: Ta'bir-nâme'nin Çeviri Yazısı

[2] Ta'bir-nâme

Bi's-mi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm

Şükr ü sipâs ol pâd-şâh-ı bî-zevâle olsun ki 'azîm ü kerîmdir ve hâlikü külli şey'in ve râzıku külli hayyindir ve şalavât-ı bî-şümâr ol nebî-i zî-şân üzerine olsun kim şâdıku'l-va'di'l-emîndir ve Resûlü mübîndir ve anıñ âl ü aşhâbı üzerine olsun ki anlar tayyibîn ve tâhirînlerdir. Ba'dehu bu risâle Terceme-i İbni Sîrîn ve diğer ta'bir-nâmelerden müntehab olup elli üç bâb üzerine tertîb olunmuşdur. Evvelki bâb, rü'yânıñ aşlı beyânındadır. İkinci bâb, 'avâm ile havâşıñ rü'yâsın beyân ider. Üçüncü bâb, Haqq Ta'âlâ'yı görmek beyânındadır. Dördüncü bâb, gökler ve güneş ve ay ve yıldızlar görmek beyânındadır. Beşinci bâb, deñizler ve çeşmeler ve gemiler görmek beyânındadır. Altıncı bâb, aydınlık ve duhân ve meş'ale ve kandîl ve çerâğ görmek. Yedinci bâb, tağ ve depe ve yüksek yerler ve bayırlar ve toprak görmek beyânındadır. Sekizinci bâb, mescid ve minâre ve 'imâret görmektir. Toğuzuncu bâb, şehristân ve burc ve bârû ve kal'a ve saray ve degirmen görmektir. [3] Onuncu bâb, misk ü 'anber ve 'üd görmektir. On birinci bâb, ihtiyâr ve yigit ve karı ve câriye ve köle görmektir. On ikinci bâb, gusl itmek ve teyemmüm ile âbdest ve iğâmet itmek görmektir. On üçüncü bâb, kâdı ve halîfe ve 'ulemâ ve terâzû görmektir. On dördüncü bâb, misvâk ve kalem ve divit görmektir. On beşinci bâb, erenler ve azramlar dışın çıkarmaktır. On altıncı bâb, kapu ve kilîd ve tahta ve kürsî görmektir. On yedinci bâb, çömlek ve ocağ ve tütün ve çömlekte yemek pişürmektir. On sekizinci bâb, kendüyi çıplak ya enini biner görmektir. On toğuzuncu bâb, hacamat ve kan aldırma. Yigirminci bâb, kendüyi uzun ve kışa ve yüklü görmektir. Yigirmi birinci bâb, ağaçlar ve yemişler ve sebze ve et görmektir. Yigirmi ikinci bâb, şarmısak ve şoğan ve tuz ve saman görmektir. Yigirmi üçüncü bâb, etmek ve tirit ve tatlu görmektir. Yigirmi dördüncü bâb, şarab ve un ve boza ve şerbetler içmektir. Yigirmi beşinci bâb, cevâhir ve yâkût ve incü ve altun ve gümüş görmektir. Yigirmi altıncı bâb, elbise ve 'imâme ve ayakkağı görmektir. Yigirmi yedinci bâb, evlenmek ve öpmek ve cimâf itmektir. Yigirmi sekizinci bâb, ip ve iplik ve igne ile eşvâb dikmektir. Yigirmi toğuzuncu bâb, silah ve timur âleti ve

tabl ve kös ve evler görmektir. Otuzuncu bâb, kendüyi gözsüz ve kötürüm ve cümle a'zâsını 'illetlü görmektir. [4] Otuz birinci bâb, köşk ve çardağ ve zindan ve cenâze görmektir. Otuz ikinci bâb, ibrişim ve fil ve yük ve yumağ ve şûretler görmektir. Otuz üçüncü bâb, bir kimseyi şuba ile dökmek ve öldürmek görmektir. Otuz dördüncü bâb, düdük ve çeng ve çeğâneler görmektir. Otuz beşinci bâb, buğday almak va şatmak görmektir. Otuz altıncı bâb, bir yerden kılçup bir yere düşmek ve hevâda tırmağdır. Otuz yedinci bâb, birinci hayvân ile şöhet itmekdir. Otuz sekinci bâb, korkmağ ve bir âdem ile gavğa itmek ve düşmenden kaçmağdır. Otuz toközüncü bâb, kaşablığ itmek. Kırkıncı bâb, at ve kağır ve deve ve eşek görmektir. Kırk birinci bâb, koyun ve keçi boğazlamak. Kırk ikinci bâb, eti yenür hayvânâtı görmektir. Kırk üçüncü bâb, geyik ve tavşan gibilerin etini ve derisin görmektir. Kırk dördüncü bâb, şıgır ve buzağı görmektir. Kırk beşinci bâb, yılan ve 'akreb ve hınzır ve fare görmektir. Kırk altıncı bâb, yırtıcı canavarlar görmek. Kırk yedinci bâb, kuş yumurtası görmek. Kırk sekizinci bâb, siñek ve çekirge ve aru görmektir. Kırk toközüncü bâb, şu canavarların görmek. Ellinci bâb, peri ve şeytân ve dîv görmek. Elli birinci bâb, şanâ'at ehlini görmektir. Elli ikinci bâb, düğün itmek ve lañif şular ve kendüyi yüksek yerde görmektir. Elli üçüncü bâb, Qur'ân [5] ve tesbîh ve istiğfâr itmekdir. Ammâ bâb-ı evvel rü'yânîñ ma'nâsı, üç nev'dir. Birine tebşîr, birine tağrîr, birine ilhâm dirler. Ammâ ol kim tebşîrdir, Hağğ Ta'âlâ bir melek yaratmışdır, levh-i mağfûzda olur. İsmine melekü'r-rü'yâ dirler. Benî-âdeme her ne kim vâki' olacağdır ol melek, Hağğ'ın kudretiyle aña gösterir. Bu düşi gören çok şükür ide ve hayret besleye ki korkulu rü'yâ görmeye. Kavlehu Ta'âlâ: *Le'in şekertüm le ezîdenneküm*⁴ ammâ ol düşün kim tağrîr dirler. 'Âşî âdeme Hağğ Ta'âlânîñ idecegi 'itâbı o melek ile düşünde gösterir. Bunı gören kimse tevbe idüp 'ibâdet ide ve bu âyeti okuya: *İnne'llâhe lâ yahfâ 'aleyhi şey'un fi'l-arđı velâ fi's-semâ'i ve hüve's-sem'u'l-'alîm*⁵ ammâ ol düşün kim ilhâm dirler. Ol melek aña gösterir, hac ve gazâ kılar, Qur'ân ve tesbîh okur ve namâz kılar ve oruc tutar ve zekât ve şadağa virir. Bu rü'yânîñ ta'bîri oldur ki Hağğ Ta'âlâ'dan ilhâm

⁴İbrahim suresi, 7. Ayet-i kerime.

⁵Âl-i İmran suresi, 5. Ayet-i kerime.

gelür. Ol kimseye vâcibdir ki ‘amel-i şâlih işleye. Âyet: *Tûbû ila’llâhi tevbeten naşûha*⁶ ammâ yalan düş dağı üç dürlüdür. Birine rü’yâ-yı himmet, birine rü’yâ-yı ‘illet, birine rü’yâ-yı şeytânî dirler; ammâ rü’yâ-yı himmet oldur ki kişiniñ gönli endîşeli uyuyup rü’yâ göre [6] ol düşüñ aşlı yokdur. Hâb-ı ‘illet oldur ki hastalık sebebiyle korkulu gördüğü rü’yâlardır ki aşlı yokdur. Hâb-ı şeytânî, düşünde şeytânlarla mu‘ânağa idüp gusl ide. Âyet: *Vemâ nahnü bite’vîli’l-ahlâmi bi-‘âlemîn*⁷ ikinci bâb sultânlar düşi ‘âlimler düşinden efdaldır ve ‘âlimler düşi câhilleriñ düşinden yegdir; ammâ sultânlar hakkında Hakk Ta‘âlâ buyurur: *Yâ eyyühe’llezîne âmenu etî‘û’llâhe ve etî‘û’rrasûle ve ülü’l-emre minkün hadîs men etâ’a’sultâne fekad etâ’a’llâhe ve Resûlehu* ve cömerdleriñ düşi, hasîsler düşinden efdaldır. Hadîs: *El-bağîlü lâ-yedhulü’l-cennete velev kâne zâhiden* ya’nî bağıl âdem, cennete giremez. Zâhid dağı olursa ve cömerdler hakkında hadîs: *Bedü’l-‘ulyâ hayrun min yedi’s-süflâ* ya’nî cömerdiñ eli, hasîsiñ elinden hayırlıdır ve fakîr âdemiñ rü’yâsına i’tibâr olunmaz; zîrâ dâ’im nafağa düşünür. ‘Avretler düşiniñ aşlı yokdur; meger zâhide ola. Ammâ cühûduñ ve hâ’iziñ ve cünübüñ rü’yâsı ta‘bîr olunur.

Hikâye: Hayber kal‘ası feth olmazdan Şafiyye nâm Hayber kal‘ası beginiñ ‘avreti bir gice rü’yâsında şöyle gördü ki ay ve güneş egilüp etegine düşdiler. Şafiyye bu düşi erine söyledi. Eri dağı Şafiyyeniñ çehre-i pâkizesine bir sille urdı, yüzi gögerdi ve didi: Eger bu rü’yâ gerçek ise peygamber [7] ‘aleyhi’s-selâm gelüp bu kal‘ayı feth ve seni alup kendine ‘avret ider, didi. Vâki’de birkaç günden sonra peygamber gelüp kal‘ayı aldı ve Şafiyye’yi peygamberimiziñ huzûrına getürdiler. Peygamberimiz şordılar ki yüzine ne oldu? Şafiyye bu kažiyyeyi söyledi. Peygamberimiz dağı Şafiyye’yi kendüye nikâh eyledi. Peygamberiñ bir hâtunı dağı Şafiyye idi ve dağı âbdest ile yatup bunu okıya: *Bi’s-mi’llâhi’r-rahmâni’r-rahîm. Bi’s-millâhi’l-lezî lâ-yezurru ma‘asmihî şey’ün fi’l-arzı velâ fi’s-semâ’i ve hüve’s-semî‘u’l-‘âlîm allâhümme innî eslemtü vechiye ileyke ve fevvaztü emrî ileyke ve’l-ğâcetu zahrî ileyke lâ-mencâ’e velâ melcâ’e illâ ileyke tebârekte Rabbenâ ve Ta‘âleyte ente’l-ğaniyyü ve nahnü’l-fukarâ’ü ileyke estağfiru ve etûbü ileyk yâ*

⁶Tahrir suresi, 8. Ayet-i kerime.

⁷Yusuf suresi, 44. Ayet-i kerime.

Rabbi minke ileyke allâhümme erinî'r-rü'yâ şâdıqaten gayra kâzibetin şâlihatin beşîratin nâfi'atin gayra zârihî velâ havle illâ bi'llâhi'l-'aliyyi'l-'azîm. Şağ elin baş altına koyup yata. Rü'yâ görse hayırdır ve rü'yâyı düşünme ve câhile ve 'avrete ve mesharaya söylemeye.

Evvelki Bâb: Rü'yânın aşlını ve şâhîhîni ve kâzibîni bilmektir; eger rü'yâ şafra ve kan galebesinden ve endîşe ile ve zahmetlü ve 'illetlü olduğu hâlde görse ol düşünüş aşlı yokdur, doğru olmağa. Seneniñ evveli âhirinde eyüdüdür ve evvel bahârda görülen rü'yâ tîz çıkar; eger sene âhiri dağı olsa yine [8] tîz çıktığı mücerrebdır.

İkinci Bâb: 'Avâm-ı nâs düşün, havâş-ı nâs düşünden fark ider. Zâhidlerin düşü, fâsıkların düşünden eyüdüdür. Sultân-ı 'âdil düşü, halkın düşünden eyüdüdür.

Üçüncü Bâb: Hakk'ı rü'yâda görmektir. Her kim Hakk'ı düşünde görse dâreynde necât bula. Hakk'ı görmek, yedi dürlüdür. Mağfîret, rahmet, ni'met, kerâmet, selâmet, tevbe, tevfiğdir. Danyâl peygamber 'aleyhi's-selâm, eyitdi: Hakk'ı görmek, mü'minlere 'izzetdir, halîfelere ferâhlıktır. Melek görse 'adldır, zâhidlere ihlâşdır, gâzilere şehâdet, kullara âzâdlıktır, esîrlere halâşdır, kâfirlere İslâm'dır. İbni Sîrîn dir ki: Hakk'ı gören cennetlikdir ve ganî ola. Kâfir görse Müslümân ola, fâsık görse 'âbid ola, zâlim görse 'âlim [ü] 'âdil ola. Bâzergân görse helâl mâl gele, fakîr görse ganî ola. Bu rü'yâ görülen vilâyete belâ gelmeye, bereket çok ola. Düşünde ferîşte görse helâl mâl gire, oğlu ve kıızı ola. Bu rü'yâ görülen vilâyet ucuz olur. Her kim Cebrâ'il 'aleyhi's-selâmı görse murâdına vâşıl ola. Cümle işleri âsân ola ve 'âlim ola. Mîkâ'il 'aleyhi's-selâm görse mâlı ziyâde ola; eger İsrâfil 'aleyhi's-selâm görse 'ömri uzun ola; eger ağzına şu tutuşmuş görse [9] ol şehriñ vâlisi, 'âdil ola. 'Azrâ'il 'aleyhi's-selâm gülici görse ol kişiniñ mevti, eyü ola; eger gâzablı görse mevti güç ola; eger cânın alur görse 'ömri uzun ola; eger 'Azrâ'il'e selâm virse iki cihân belâsından emîn ola. Ferîştehler yere iner göge çıkar görse kâfirler, qahr ola. Rıdvân görse cümle âfetden emîn ola. Âyet: *Selâmün 'aleyküm tıbtüm fedhulûhâ hâlidin* ⁸ her kim görse iki cihânda 'azîz ola ve şehriñ ahâlisi şâlih olup hayr ve bereket ola ve

⁸Zümer suresi, 73. Ayet-i kerime.

ğuşşadan hâlâş ola. Fakîr ise ganî ola gurbetde ise selâmetle vağanına gele. Kâfir ise îmâna gele şâh ise memleketi çok ve gâlib ola ve ol memlekete âfet irişmeye. Kavlehu Ta'âlâ: *Vemâ erselnâke illâ rahmeten li'l-âlemîn*⁹ düşünde peygamberimiziñ vech-i şerîfini mahzûn görse ol şehriñ halkı dâlâlet üzere ola. Şoñra tevbe idüp gâzab-ı İlâhî'den emîn olalar; eger hazret-i Âdem'i görse şüfi ola ve tevbe ve du'âsı maqbûl ola; eger fâsık ise muşbet ve gâzab irişir; eger İbrâhîm 'aleyhi's-selâmı görse Hakk [10] Ta'âlâ, andan hoşnûd olup ni'met ve rahmet kapusu açıla; eger İsmâ'îl peygamberi görse 'âbid ve zâhid ola; eger İshâk peygamberi görse korkuya düşüp ba'dehu hâlâş ola. Eger Dâvud peygamberi görse kendiye zâlim ve düşmen musallağ ola. Ba'dehu galebe ide; eger Şâlih peygamberi görse düşmen fitnesine uğrayup ba'dehu hâlâş ola. Ya'kûb peygamberi görse çok oğulları ola; ancak bir oğlu için rahmet çeküp ba'dehu hâlâş olup 'azîz ola. Eger Zekeriyâ peygamberi görse toğacak evlâdı yaşamaya ve du'âsı kabûl ola. Yahyâ peygamberi görse şüfi ola. Yûnus peygamberi görse 'acele ile bir iş işleyüp zindân ve tarlığa düşüp şoñra kurtıla; eger Eyyûb peygamberi görse haste olup eyü olur. Süleymân peygamberi görse devlet ve 'izzet bulup bir sebeble elinden gidüp yine eline gire. Cin ve perî ve şeytân şerrinden emîn ola. Mûsâ peygamberi görse düşmene gâlib ola. 'İsâ peygamberi görse işi mübârek ola, evlâdı toğa, düşmene gâlib dünyâ ve âhireti eyü ola. Eger 'arş u kürse saltanata irişse eger kürsî görse şeref bula. Kürsî üzerinde oturur görse iki cihânda 'azîz ola. Kürsîden inse mansıbdan 'azl ola. Gökleriñ kapusını açılmış görse devlet kapuları açıla. Eger göge çıkup yere inse [11] belâyaya uğraya.

Dördüncü Bâb: Düşünde levhî görse 'ilmu'llâhî ögrene. Güneş görse devlet bula. Güneş kendüye secde ider görse ni'mete ire. Rûzgârı toz toprak ile karışık eser görse ol şehre zarar ire. Bâd-ı şabâ eser görse devlet ve nuşretidir, hafif rûzgâr eser görse şâdlıktır, bâd-ı şimâl eser görse kaygudan hâlâş ve çok ni'met bula. Bâd-ı cenûb eser görse eyüdir. Yağmur yağar görse hêlâl mâl gele ve gök gözlemek ve yıldırım kanı yıl ve hevâ karanlığı cümlesi berâber görse şehre tâ'ûn ve fecâ' ve hıfz gele. Bulut görse ya

⁹Enbiya suresi, 107. Ayet-i kerime.

arkasına biner görse dünyâ ve âhîret ni'metine nâ'il ola. Bulut pârelense ya egile tutsa 'ilm-i hikmet ögrene.

Beşinci Bâb: Deñiz görse ve şuyundan içse devlete ire. Eger akar ve tatlu şu içse ganî ola. Kendüyi şuda görse kaygudan kurtıla, içer görse helâl mâl gele, kurı çay kura hacca gide. Kendüyi şuya garğ olmuş görse şu berrâk ise ni'mete garğ ola. Bulanık ise harâm mâl eline gire. Eger havz görse 'âlim ve ganî ola. Şuyunu içse ganî ve 'âbid ola. Eger büyük ırmağa düşüp çıkmasa eceli yakîn gelmişdir. Kendüyi gemide görüp gemi [12] kenâra çıksa kâsavetden kurtıla. Âyet: *Ve enceynâhu ve aşhâbe's-sefîneti*¹⁰ kendüyi gemide ve gemi kuru yerde veya şuda rûzgârsız yürimeye görse işleri bağlanup guşşalu ola. Gemiden çıkar görse ferahdır ma'zûl ise mansıb ola ve ganî ola ve evlâdı ola. Kapu görse 'âlim ve ganî ola, handeқа düşse düşmen şerrine uğraya. Kapudan şu çeküp içse birinden fâ'ide göre. Eger şuda yıkansa guşşadan kurtıla. Kuyudan şu alsa defne bula.

Altıncı Bâb: Bir kimse aydınlık görse dîni kuvvet ve işleri fetih ola ve karanlık görse fıskı arta. Karanlığdan aydınlığa çıksa gamdan halâş ve vâlilere yakîn ola. Çakmak işi gibi âteş çıkar görse havfdan emîn ve murâdına irişe, yaқar görse mâl gele, âteş yese yetim mâlin yiye. Âyet: *Ellezîne ye'kulüne emvâle'l-yetîme zulmen innemâ ye'kulüne fi bu'ûnihim nâran ve seyaşlevne se'îran*¹¹ âteşde bir şey pişirür görse eyü havâdiş işide. Kendüyi âteş mahallinde görse zâbiñlerden zarar irişe. Çok âteş yâhûd tütünini görse 'âlim ola ve hediye bula. Hânesine âteş gelse muşîbete uğraya, harâm mâl bula. Kabirden âteş [13] çıkup birbirine toқunur görse gizlü mâl bula. Bir yerini yaқar görse zekât virmemiş olup âhîrinde 'azâb ola. Âyet: *Fe tükvâ bihâ cibâhühüm ve cünûbühüm ve zuhûrühüm hâzâ mâ keneztüm li-enfusiküm fezûkû mâ küntüm teknizûn*¹² bir yerden âteş çıkarur bir yere kosa fenâdır. Elinde mum tutsa güzel қarı ala. 'Avret ise ere vara, evlâdı ola. Ğurbetde ise vaţanına gide ve ganî ola. Bâzergân ise menfa'at

¹⁰Ankebut Suresi, 15. Ayet-i kerime.

¹¹Nisa Suresi, 10. Ayet-i kerime.

¹²Tevbe Suresi, 35. Ayet-i kerime.

bula; eger şehirde ve evinde kandil yanar görse vâli ve hâkimi ve 'ulemâsı 'âdil ve abid ve ahâlisi emîn ola ve bunu gören ni'met bula.

Yedinci Bâb: Kendüyi tağ üstünde görse cemî' murâdına irişe. Tağdan iner görse manşıbından 'azl ola. Yüksek tepe görse ya çıkısa ya üstünde otursa mâl bula. Kendüyi tenhâ yerde görse ya yolunu yañılsa guşşadır. Tenhâdan geçse belâdan kurtıla. Kum görse meşakkatle mâl bula. Taş ve toprak görse pâdişâhdan ya bir büyük kimseden mâl bula. Dîvâr görse ve yatsa ve ma'mûr yer görse 'âlî ola. Eger dîvâr yıkılsa ya harâb görse elinden mâlî gide. Hânesini cedîd görse yaya ise işleri âsân olup ni'met ve devlet ve 'izzet bula. Eger [14] yıkılır görse tîz muşîbet gele. Bir tamdan bir tama şıçrasa bir manşıbdan bir manşıba ire.

Sekizinci Bâb: Düşünde mescid ve câmi' görse ya içine girse 'âbid ve ganî ola. Namâz kılsa hep işleri maqbûl ve maqşûdına ire. Mescid binâ itse ol memleket vücûhunuñ hâlleri eyü ola. Namâza kâ'im olsa dâreynde 'azîz ola. Eger mihrâba arka virüp otursa belâdan emîn ve maqlûbına ire. Âyet: *Ve enne'l-mesâcide li'llâhi felâ ted'û ma'a'llâhi ehadâ*¹³ eger cemâ'atle câmi'e gitse güzel 'avret ala. Mihrâba bevl itse evlâdı ola. Mescidde mum ve kandil yakısa evlâdı gele, 'âlim ve şâlih ola. Maḥfel binâ minâre ve minber görse ya ta'mîr itse merâmına irişe. Minâre yıkılsa ol şehriñ vâlisi ve vücûhı aralar.

Tokuzuncu Bâb: Şehir ve kal'a ve hişâr ve serây bustân ve ḥammâm ve dükkân ve şuffe ve nerdübân ve köşk ve dolab ve tenevvür görmek. Sekiz dürlü ta'bîr olunur. Hûb gören ve evlâd ve eyü 'avret ve ḥoş ta'bîr ve ululuk ve kuvvet ve göziniñ nûrı ziyâde olmaqdır. Her giden düşünde bûstân görse ya yemiş yiye zengîn 'avret alup râhat ola ve serây görmek daḥı sekiz dürlü ta'bîr olunur. Mâl ve emînlik ve râhatla ta'ayyüş ve vilâyet ve şadlık ve kuvvet [15] ve cümle işi âsân olmaqdır. Kendüyi serâyda görse zamânı ḥoş geçe, köşk görse serây görmek gibidir ve serây köşk üstünde görse maqlûbına irişe; eger şu oluḡını görse ya andan şu içse bir taraftan eline mâl gire. Nerdübân görse ya üzerine çıkısa rütbesi ziyâde ola dükkânda otursa ganî ve maqbûl fâma ola. Kendüyi ḥammâmda görse fenâdır. Ğusl itse borcundan kurtıla,

¹³Cin Suresi, 18. Ayet-i kerime.

şuyu pek şıcağ görse haste ola. Mu'tedil görse işleri fetih ola; eger degirmen görse mertebesi 'âlî ola. Un öğütse bir rütbelü kişiden mâl gele; eger degirmen temîz ise bir ulu kişiye hizmet idüp râhat ide. Degirmen taşını kırık görse degirmen şâhibiniñ eceli yakîn ola; eger şuffe görse 'âlî hâne şâhibi ola. Dehlîz görse harâm mâl bula; eger bûstân dolabı görse hazînedâr ola, eger dolabı şusuz görse hazînedârıñ eceli yakîn ola; eger tenevvür yıkılsa ya vîrân görse ol âdem, bir şerre uğraya; eger tenevvürde ekmek pişürüp yise rızık kapusı açıla; eger şehir görse i'tikâdı tamâm ve geçinmesi eyü ola; eger kendüyi şehir içinde görse dînî kavî, cümle maqşûdı hâşıl olup düşmenini maqhûr ola; eger şehriñ bâzergânlarıyla ol şehri tolaşur görse o belde [16] ahâlisinden mâl eline gire. Kal'a görmek şehristân gibidir. Kendüyi hişârda görmek düşmen üzerine gâlib olmağdır. Kerîh görse ya kesse mâl cem' ide, kiremîd guşşadır; eger şusuz kapu görse âbdestine ihtimâm ide.

Onuncu Bâb: Misk ve 'ûd ve 'anber ve kâfûr ve za'ferân ve gül ve gülâb ve hûş koçuklı yağ görmek eyü haberdır ve meclis-i 'ilm ve i'tikâdı pâk ola eger misk ü 'anber görse veya şatun alsa eger mücerred ise evlene, 'âlim ise murâda irişe mesrûr ola. Yağlar sürünse eyüdür za'ferân eyleye ta'âm yise sevine. Kâfûr görmek pek eyüdür. 'ûd görse ganî ola gül görse ya toplasa eger vaqti ise zamânı hûş ve murâdına irişe ve hayr haberler işidüp sevine eger vaqti degil ise bir miqdâr hastalana soñra eyü ola eger kırmızı gül görse eline çok altun gire. Beyâz gül görse gümüş eline gire. Sarı gül görse haste ola. Sünbül ve karanfil ve zeytün görse ganî ve mu'teber ola.

On Birinci Bâb: İhtiyâr ve genc ve kul ve câriye görmektir; eger ihtiyâr âdem görse yâ hânesine girse selâm virse ya ardınca yürüse devlete irişe [17] ve eger genc âdemi ihtiyâr görse za'îflikdir. Gül görse yâhûd şatun alsa ve bulsa mesrûr ola. Âyet: *Fe-be's-şernâhü bi-ğulâmin halîmin*¹⁴ zenci görse ya şatun alsa eyüdür. Âyet: *Fî-hinne hayrâtün hisân*¹⁵ eger ol zenci güteryüzli eyüdür. Çirkin ve za'îf ise guşşadır eger süd âmire oğlan görse

¹⁴Saffat Suresi, 101. Ayet-i kerime.

¹⁵Rahman Suresi, 70. Ayet-i kerime.

sevime. Âyet: *Innânü beşsiruke bi-gulâminismihü Yahyâ*¹⁶ kız görse fenâdır, yanında bir oğlan görse gamdan kurtıla. Güzel yüzlü oğlan görmek beşâretidir. Çirkin oğlan gûşşadır. ‘Avret görmek dünyâdır; eger ‘avret alsa ya ‘avret kendüye bir şey virse dünyâ ile meşgûl ola. Zînetlü gülyüzlü ‘avret görse zengîn ola; eger çirkîn yüzlü ‘avret ya kız görse fakîr ola; eger kâfire ‘avret görse harâm mâl bula.

On İkinci Bâb: Rü’yâda şuyıyla yıkansa gamdan kurtıla murâdına ire. Tebessüm itse belâlardan emîn olup hâceti revâ ola. Âbdest alsa ümîdine ire. Şadağa virse ‘âlim ise ‘ilmi arta, vâli ise mülki arta. Bâzergân ise ticâreti arta, fakîr ise zengîn ola.

On Üçüncü Bâb: Rü’yâda kâdı görse hüküm şâhibi ola. Kâdı güzel yüzli ise Hakk Ta‘âlâ andan hûşnûd ola; eger çirkîn yüzli ise fenâdır. Âyet: *Lâ mü‘akkebî li-hukmihi*¹⁷ ve haţîb [18] ve imâm ve mü‘ezzin ve ‘ulemâ görse ‘izzeti ve mâli arta. Gamlu ve haste görse menhiyât işleye. Terâzû görse ol şehriñ vâlisi ‘âdil ola; eger terâzû fırlasa kâdı, vefât ide. Terâzûnuñ gûşesi fırlasa kâdı şer‘den ayrıla. Hıţbe okusa ehl ise şalâh bula. Minbere çıksa ehl ise pâdişâha sevgili ola. Ehl degilse kendiye zarar gelecek söz söyleye. Deve ve koyun boğazlasa kul âzâd itmege işâretidir; eger maĥbûs ise halâş borclu ise kurtulup ģanî ola; eger hacca niyet itdiyse naşîb ola, haste ise şifâ bula. Boğazladığı kurbândan bir şey sirkat ise yalan söyleye, i‘tikâdı bozıla; eger bir hasta kurbân için koyun boğazlar görse eceli yakındır. Bir maĥbûl hayvân kurbân ide.

On Dördüncü Bâb: Rü’yâda kalem görse ‘âlî ola; eger divit görse ‘iyâl ve evlâdı çok olup mâl-dâr ola; eger kalemden görse zenginlikdir ve zengin ‘avret ala; eger muşhaf görse gönül murâdına nâ’il ola ve ‘âbid ola. Muşhaf bulsa ya bir işi virse ‘âlim ve ģanî ve şâhib-i hükûmet ola. Kavlehu: *Summe evrasne’l-kitâbe’l-lezîneştafeynâ min ‘ibâdinâ*¹⁸ eger muşhaf-ı şerîf tutsa [19] görse mu‘tekid ve ‘âbid ola; ammâ buyuruldu görse pâdişâh tarafından müjdeler vardır. Üzerine mürekkebe dökülür görse ziyâna uğraya, yazıcı ise rızkını zahmetle bula.

¹⁶Meryem Suresi, 7. Ayet-i kerime.

¹⁷Rad Suresi, 41. Ayet-i kerime.

¹⁸Fâtır Suresi, 32. Ayet-i kerime.

On Beşinci Bâb: Rü'yâda zînetlü çok âdem görse dâ'imâ mesrûr ola ve pâdişâhdan murâdına irişe. Başı yıkanmış görse düşmenine gâlib ola; eger saçın kesse ve 'âdeti ise pek eyüdü. 'Âdeti degil ise bu rü'yâyı 'avret görse zevci vefât ide; yâhûd boşana. Şakalını yolunmuş görse ya kendi yolsa kurdığından emîn ve hâceti revâ ola. Şakalını aq görse du'âsı kabûl oluna. Pek uzun görse 'âlî ola. Göbeline kadar uzanmış görse komşusuna nazar ide; eger bu rü'yâyı gören yigit ise mîrâş yiye. Şakalından kıl eksilmiş görse râhatsız ve mâlî telef ola. İki ayağını görse kardaşları ve oğulları çok ola; eger kendüyi çok kıllı görse bir oğlu olup ziyâde hürmetlü ola. Tamarların görse vâlîde ve pederi mâlîyla kuvvet bula. Kendi karnından et ve deri çıkarsa zengin ola. Bir kimseniñ yüregi çıkarup yer görse yine ganî ola ve başından kan akar görse ganî ola.

On Altıncı Bâb: [20] Eger hânesiniñ kapusını yıkılmış; veyâhûd yanmış görse şâhib-i hâneniñ za'îf ve gamlu olmasıyla ta'bîr olunur; eger kapusın görse te'ehhül ide ve belâdan emîn ola. Kapuyu açsa meşâlihi fetih ola; eger kilidi zâyî' itse tedbîrinden fâriğ ola. Tekrâr kilidi bulsa hoş tedbîr ve kuvvet ve devlet bula ve işi âsân ola. Kilid açılmasa her işi bağlana. Kendüyi tar yerden taşra çıkar görse guşşadan kurtula; eger direkler görse rütbelü ve devletlü ola.

On Yedinci Bâb: Rü'yâsında çömlek ve tencerede yemek pişürse pâd-şâhdan in'âm ola. Tencerede et görmek helâl mâldır; eger boş çömlek görse zâbiğ eline gire. Tenevvür görse serâyda rütbelü ola. Tenevvürde ekmek pişürse ma'âşî arta. Ocaq ve kömür görmek mâl ile ta'bîr olunur. Tütün görmek 'azâbdır, ağaç çanak görse gazâda mâlî ganîmetdir.

On Sekizinci Bâb: Rü'yâda kendüyi çıplak görse eger mestûr ise gamdan hâlâş ola; eger müfsid ise gam ve guşşaya uğrayup sırrı meydâna çıkar; eger kendüyi şevbini yırtmış görse eger müttakî âdem ise 'izzet ve hürmet bula; [21] eger degil ise guşşaya uğraya. Kendüyi yer içinde görünmez görse eceli yakın ya fesâdda buluna eger gördüğü yerde ot bitse ve şular akar görse i'tikâdı tam ola. Hâne yapsa ganî ola. Bir kimse toprak yese ya toprak cem' itse ganî ola; eger müzeyyen geyik görse mâl ile ta'bîr olunur; eger hânesini sırcalanmış görse eceli yakın ola. Bilmediği eve girse ya

çıkısa bula gide ve düşmen şerrine uğraya. Yerde bûr görse guşşaya uğraya.

On Toközuncü Bâb: Rü'yâda kan aldırda düşünde güzel şöhet ide; eger cesûr âdem kan aldırda düşmene gâlib ola, mâlı arta. Tamara nişter ursa ve kan aksa müttakî ise gamdan âzâd ola degilse pâdişâh tarafından gele. Kõlından kan aldırda ve ziyâde akitda haste ola. Şağ elinden aldırda ganî ola. Şolından aldırda düşleri arta. Vücûdunda hiç kan kalmayacak kadar aksa tevbe kılup eceli yakındır. Hacâmat görmek emâneti şâhibine yetişdirmekdir ve okuyup yazmak ve havfdır emîn olmaqdır; eger hacâmat idici pîr ise pek eyüdü; eger yigit ise 'azîz ola. Kıl bitmeyen yerinde kıl biter görse devlete ire; eger belden yukarı a'zâlarında eksik görse guşşaya uğraya. [22] Gören 'avret ise eri boşaya. Kendini beyâz görse haste ola. Vücûdunda a'zâlarından ziyâde şey görse ganî ola; eger vücûdını şişmiş veya pişmiş görse kuvvet ve düşmenine zaferdir. Şaçını uzatmış görse evlâdı toğa. 'Avret kendi keserse eriniñ eceli yakındır.

Yigirminci Bâb: Düşde bevl itse gamdan kurtılur, mesrûr ola. Muşhaf üzerine bevl itse evlâdı toğa; yâhûd 'âlim veya hâfız ola. Mihrâba bevl itse böyledir herhâlde tebevül eyüdir. Gurbetde ise vatanına gele. Haste ise şifâ bula. Helâya ya kapuya ya bir işsiz maħale tegavvuţ itse guşşasından kurtılup mesrûr ola. Tegavvuţ itdigi yeri bilmeşe ummadığı yerden mâl gele. Bir maħalde tegavvuţ idüp üzerini örtse kendi mâlını gizleye. Tonına ya vücûdına hadeş bulassa günâh işleye. Tonına kan bulassa harâm mâl bula. Cümle hayvânât tersini görse ganî ola; eger necis üzerine oturursa mâl bula; eger ağlasa mesrûr ola. Gülse fenâdır. Gözyaşı şoğuk olsa şâdlıqdır. Sıcak olsa gamdır. Kendüyi yüklü görse 'âlî mertebeye irişe; eger deñizden yılan çıkar görse [23] bir memdûh oğlu toğa. Kulağın yıkası eyü haber işide; eger ağzından çok kan çıkısa çok ni'met bula; lâkin esrârı fâş ola. Balğam görse mâldır. Ağzından balğam çıkısa illetden kurtıla; eger mâlın alur ve girü virir görse itdigi işe peşmân olup tevbe kıla.

Yigirmi Birinci Bâb: Buğday ağacı görse meşhûr ola. Yemiş ağacı kesmiş ya kırmış görse guşşadır; ammâ ağaç görmek ve dikmek evlâdı toğmaqdır. Sebze ve gonca ve bağçe ve akarsu görse dirliği eyü ve mâlı ziyâde ola. Gördigi ne ağaçdır beslemese 'âbid

ola ve menfa'at bula. Kuru ağaç görse fenâdır. Zeytün ağacı görse pek eyüdir. Nâr ağacı görse helâl mâl eline gire. Ekşi ve çok nar görse ve yise harâm mâl gire. Tatlu ise ni'metdir. Turunc ağacı görse eyü âdem ile dost ola ve te'ehhül ide ve 'âlî ola. Kabağ ağacı görse tabîblik ögrene, haste olmaya. Tut ağacı görse 'azîz ve zengin ola ve herkes kendüden menfa'at bula. Vaqtinde ise eger kış ise şoguk ziyâde ola. Gül-nâr ağacı ve çınar ağacı görse ganî ola. 'Üd ağacı görse cömerd ve ganî ola. Bu rü'yâyı 'avret [24] görse zengin, mevsiminde elma ağacı görse haste ise şifâ bula. Vakitsiz görse haste ola. Kırmızı igde ağacı görse i'tikâdı za'îf ola. İgde görse helâl mâl bula. Hurma ağacı görse eyüdür. Mevsiminde armud ağacı görse ya yese maşşûduna vâşıl ola. Vakitsiz ise harâm bula. Şeft-âlû yese fenâdır. İncir ağacı görse ganî ola; ammâ şebâtı olmaya. İncir yese te'ehhül idüp evlâdı ganî ola. Ceviz ağacı görse söyleyici ola. Ceviz yese ganî ola. Bâdâm ağacı görse gurbete düşe. İçini yise mâl şaklaya ve 'âlim ola. Haste ise şifâ bula. Fındık ve ağacını görse harâm mâl bula. Mersin ağacı görse ya yese ganî ola. Sükût ağacı eyüdür. Mevsiminde beyâz üzüm aşması görse ya üzümünden yise zengin ola. Vaqti degil ise biriyle mücâdele ide. Hıyar görse vaqti ise sürûr degil ise peşîmânlıktır. Bağçesinde kiras ağacı görse eyü oğlu ola, yise helâl mâl bula. Rivâyet olunur ki Âdem 'aleyhi's-selâm cennetde kiras verdi. Ni'met ile ta'bîr olunur. Nergis görse te'ehhül idüp evlâdı ola ve kalbi hoş ola; eger olmuş buğday başağı görse ya biçse zengin ola. Buğdayı elinde görse evlâdı toğa; eger buğdayı şatun alsa çok zahmet çeke; eger ekl eylese [25] çok mâl eline gire; eger dakîk görse helâl mâl bula. Arpa görse haste ola ya biriyle nizâf ide. Pirinç görse ganî ola. Tarı görse birâz mâl gire eger etmek görse zahmetsiz mâl gele. Nohud ve mercimek ve bakla görse gam ve guşsa ta'bîr olunur.

Yigirmi İkinci Bâb: Şoğan ve şarmısak ve peynir, guşsa eyleye ta'bîr olunur. Gül tozu ve siyah toz görse zengin, şaman ve şamanlık görse sühûletle mâl gele. Şamanlığa şaman ve ot toldırsa zengin ola. Ahur görse harâm mâl ve peşîmânlık ve tevbe ile ta'bîr olunur. Kalkan görse ganî olup oğlu ola; ammâ birâz guşsa çeke. Boza içse bir ganî âdeme hizmet ide. Borcundan halâş ola; eger sirkencübîn ve terencübîn benefşe ve şeker görse ya ekl itse 'ilmi meşhûr ve 'ömri uzun ve ganî ve 'âbid ola. Hayvânât südüñ

görmek ve sağmağ mâl cem' itmekdir. Geyik südi görse 'avretten mîrâs yiye. Deve südi görse ve içse düşmenine gâlib ola. Dilkü südi görse korkulara uğraya ve haste ola ve ârâm mâl bula. Geyik südi görse veya içse düşmânına zafer bula. [26] Kedi südi görse 'avret yüzünden rengîn ola; lâkin fenâdır. Kâplan südi görse düşmen ile ta'bîr olunur. Merkebe südi görse zaferdir ya padişâhdan havf eyleye ta'bîr olunur.

Yigirmi Üçüncü Bâb: Rü'yâda ekmek bulsa ni'met ve büyüklüktür. Kuru ekmek görse ve kanı hoş ola. Yumuşak ekmek görse eyüdüdür. Arpa ekmeği görse çok eyilik göre. Çok ekmek görse dostı ve 'ömri çok ola ve evlâdı toğa ve sevine. Âyet: *Ellâhümme rabbenâ enzil 'aleynâ mâ'iden mine's-semâ'i tekûnülenâ 'abîden li-evvelinâ ve âhirinâ ve âyeten mink verzuqnâ ve ente hayru'r-râzîkîn*¹⁹ eger tatlu nesne görse mâl eline gire. Bal yemek, helâl mâl ile ta'bîr olunur. Kavlêhu Ta'âlâ: *Ve enhârun min 'aselin muşaffâ*²⁰ eger az tatlu nesne yise pâdişâhdan çok mâl gele ve 'adl ide; eger şükr ü niyâz görse ganî ola.

Yigirmi Dördüncü Bâb: Düşünde şerbet ve şarâb içse mâl ve şifâ ve râhat ile ta'bîr olunur. Ekşi şarâb ve şerbet içse fenâdır. Şoğuk şu içse dirligi ve râhatı eyü olur ve 'ömri uzun ola. Kendüyi serhoş görse veya içse de [27] serhoş olsa ganî ola; ammâ harâm mâl eline gire şarâb şıkça ve şarâb yapsa fenâdır. Şığır ve koyun südi içmek helâl mâl ile ta'bîr olunur; eger peynir görse ganî ola. Ayu südi görse kuvvet ve düşmene zaferdir.

Yigirmi Beşinci Bâb: Düşünde mücevher görse ve bulsa ve şatun alsa çok mâl bula. 'İyâl ve evlâd şâhibi ola. Âyet: *Ke-ennahunne yâkûtü ve'l-mercân*²¹ eger incü görse 'âlim ola, yise hâfız ola. Yâkût görse evlene ve zengin hâmile 'avret görse oğlu ola. Mercân görse veledi olup ganî ola. Halhal görse mahbûs olup ba'dehu ni'met bula. Bilezik görse 'izzet ve hürmet şâhibi ola; eger dirhem ve akçe ve gümüş görse ganî ola. Bu rü'yâyı bahâr vaqti görse bir dirhem için eline biñ akçe gire; eger firûze görse 'izzet ve hürmet ve mertebe şâhibi ola; eger kara gümüş görse bir kimse

¹⁹Mâide Suresi, 114. Ayet-i kerime.

²⁰Muhammed Suresi, 15. Ayet-i kerime.

²¹Rahmân Suresi, 58. Ayet-i kerime.

ile mücâdele ide; eger altun görse gamdan âzâd ola ve rütbeye iriše; eger dinar ve kulus balsa gümüş eline gire ve evlene, veledi ola. Eger beş altun görse beş [28] vakit namâzı cemâ'atle kıla. Altun ile gümüş karışmış görse hıyânetlik ide. Hevân ve çerâğ ve lâkin görse evlene; eger yüzük görse ganî ola ve 'avret ala. Altun yüzük görse ve ulu mertebedir. Kırılmış görse devleti gide. Pirinç ve gümüş yüzük görse hacca gide ve haşmına zafer bula. Zümürüd görse dîn ü devleti arta.

Yigirmi Altıncı Bâb: Kürk giyse kış ise ganî ola, yaz ise meşakkatdır. 'Avret kürk giyse ere vara. Şarık görse ya şarsa ululukdur. Başında cevher ya altun tâc memleket ve saltanatdır. Siyâh eşvâb giyse kâdıya ve haţibe ve muhtesibe eyüdü. Başkasına fenâdır. Siyâh 'ummâna şarmak guşsa ile ta'bîrdir. Beyâz eşvâb 'izzetdir, yeşil eşvâb ve yeşil şarık görmek ve şarmak ve yeşil giymek ulu mertebedir. Kırmızı ve al eşvâb giymek cenk huşûmetdir. 'Avretler kızıl giymek ve görmek eyüdü. Şarı eşvâb görse ya giyse eger şarı giymek 'âdeti degil ise haste ola. Destâr ve şalvar görse ya giyse evlene ve ganî ola. Çorap ve yaşmak dağı böyledir; ammâ kuşak görmek kuvvetdir taylasan görse 'âlî ola ve evlâdı toğa. Yağmurluk görse devletdir. İbrişim ve pamuk bezin görse 'avreti cânibinden mâl eline gire veya pamuk yerinden [29] siyâh eşvâb giyse fenâdır. Şarı ve kızıl 'avretlere eyüdü, erlere fenâdır. Eşvâbını yıksa gamdan kurtıla. Kendüyi yalın ayak görse ganî ola. Belinde kuşak görse maşlahatı yürüye. 'Avretler mest çedik giyse belâdan emîn olup murâda ire. Başında bir büyük 'imâme görse murâda ire. Yeşil şofdan ferâce giyse rütbe bula. Harîr eşvâb giyse çok mâl bula.

Yigirmi Yedinci Bâb: Rü'yâda 'avret alsa ganî ola ve Haqqıñ emrini yerine getürmiş [ola] eger bir kimseyi öpse murâdına iriše. 'Avretiyle cimâ' itse bir büyük kişiden fâ'ide göre; eger bülend 'avrete ya pâkîze kıza cimâ' itse kemâliyle her murâdına ire.

Yigirmi Sekizinci Bâb: Bend ve iplik ve ip ve igne ve ton dikmek ve pamuk görmek. İp görse kuvvet bula ve murâdına vâsıl ola ve rütbesi arta. Âyet: *Va'teşimû bi-ħabli'llâhi cemî'an*²² eger kendüsi bend ve bir kağıd görse zâhid ise i'tikâd ve zühdi arta.

²²Âl-i İmrân Suresi, 103. Ayet-i kerime.

Bekâr olsa evlene; eger müsâfir ise vatanına gide. Kendüyi zindânda görse dalâlete düşe; eger eli [30] ve ayağı bağılı görse guşşalu ola. Boynın zencîrde görse fenâ işde buluna. Bunlardan hâlâş olsa pek eyüdü. Zindânda degnek ursalar degnek ‘adedince altun gele. Eger igne ve iplik görse ve eşvâbını dikse cümle murâdı hâşıl ola.

Yigirmi Tokuzuncu Bâb: Silâh ve tîmûr âleti ve tabl ve kûs görse menfa‘atdır. Sünge görse yola gide ve evlâdı ola ve murâdı hâşıl ola. Kalkan görse belâdan emîn ola. Yay görse sefer ve velâyet ve kuvvetdir. Oğ görse elçilige gide. Hancer ve bıçak görse kuvvetdir. Harb görse fâ‘ide ve zaferdir. Sîl ve Nîl görse ceng tertîb olunmuş ola. Halka zarar ve şâhib-i rü’yâyâ mâl ve ganîmetdir. ‘Aşâ ve ‘amûd görse ve tonya dünyâda ve âhîretde fâ‘idesi ola zire görse cömerd ola. Kılıç görse murâdı hâşıl ola. Peygamberimiz buyurur: *Es-seyfü ebnâü’l-kütübi*. Kılıç çekse veledi toğa, kırılrsa oğlı fevt ola. Talâk ile yemîn itse guşşadır. ‘Avretin boşasa ganî ola.

Otuzuncu Bâb: Eger kendüyi kör ve kötürüm görse fenâdır. Bu ‘illetleri kendinde görüp râzî olmasa eger kendüyi a‘mâ görse dîni zâ‘il ola [31] *ne‘üzü bi’llâhi Te‘âlâ*. Eger ayağını kırılmış görse fakîr ola. Uyluğı kırılrsa fenâdır.

Otuz Birinci Bâb: İbrişim ve kıl ve yün ve pamuk görmektir. Bu rü’yâlar selâtin vüzerâ haklarına eyüdü. Ehâd-i nâs beyninde huşûmetdir.

Otuz İkinci Bâb: Eger kabristân görse kâhine tevbe kıla. Eger kendiyi fevt olup tekrâr dirilür görse ümîdi hâşıl ola. Kendüyi fevt olmuş görse ‘ömri uzun ola. Eger mevtâyı ağlar görse mevtâ îmân ile gidüp cennetde olmağdır. Eger mevtâyı görse güler eyüdü. Mevtâyı kaçır görse ‘ömri uzun ola. Eger mezâr kızsâ hâne binâ ide. Kendi mevtiyçün mezâr zahmete uğraya. Eger mevtâyâ bir nesne virse ya mevtâ aña bir nesne virse halk içinde ganîmet ve bolluğ ola. Kendüyi mevtâlar ile berâber gider ve yürür görse eceli yakın ola. Eger kendü hânesinde cenâze görse murâdına vâşıl ola.

Otuz Üçüncü Bâb: Eger kendü dostını öldürse ol kimse ile dostluğu arta. Bir kimse degnek ya kamaç ile döğse ol döğilen âdemiñ degnek ve kamaç ‘adedince eline altun gire ve şâhib-i rü’yâ mesrûr ola ve ayak kesmek uzun ‘ömürdür. [32] ve salb olmağ

ululuğa vuşûldür. Eger barmağı kesilse ehinden ayru düşe. Vücûdını eksik görse maḥzûn ola.

Otuz Dördüncü Bâb: Düdük çalsa guşsa ve ma'siyetdir ve def ve çeng görse günâh işleye. Şatranc oynar ise bâtil iş işlemiş ola. Eger oynadığını yutsa düşmenine zafer bula.

Otuz Beşinci Bâb: Yolda buğday dânesi dökülmüş görse ol sene ekin çok ve ucuz ola. Çuvalda görse kıtlık ola. Meydâna görse bâzârda olan buğdaya âteş düşe görse ol beldenin ahâlisine töhmet ziyâde ola. Şatmak ve şatun almak yalan ḥaberdir. Eger kavrulmuş görse kıtlık ola.

Otuz Altıncı Bâb: Eger havâda uça bir yere sefer ide. Eger uçup ağaçlara kónsa büyük adamlarla şöbet ide. Eger göklere uça ḥacca vara. Gökden yere düşse 'avreti var ise boşayup diğer 'avret ala. Eger göklerde otursa ganî ola. Eger havâda kuş gibi uça murâdına irişe. Eger feriştehlere qarışsa zâhidlerle şöbet ide. Eger sarây yapsa cümle işi âsân ola.

Otuz Yedinci Bâb: Yırtıcı cânverler ve ḥayvânlar görse ve söylese bir 'acâyib nesne eline gire maḥlûbına irişe ve 'âlim ola. [33] Bir kuşu ayağı altına alsa zarar ider. Karğa ile şöbet itse sürûr işide.

Otuz Sekizinci Bâb: Eger kırkça ve bir kimse ile çekişe ve eşvâbını yırtsa guşşadır. Yırtıcı ḥayvân ziyân itse fenâdır. Ḥayvâna gâlib olsa düşmene zaferdir.

Otuz Tokuzuncü Bâb: Bilmediği bir kaçabı görse 'Azrâ'il'dir. Kaşablık itse 'âsî ola. Koyun derisin yüzse zulümdür. Koyun başını gövdesinden ayırsa 'iyâlınden ayrıla. Eger insân etini yese gıybet ide. Elini kan ile yusa ümîdine ire. Barmağları arasını kan ile oğsa oğulları ile ve kardeşleri ile mu'âraza ide. Eger imâmlik itse 'âlî ve hürmetlü ola.

Kırkıncı Bâb: At ve bârgîr görse mertebesi 'âlî ola. Binse ve ḥayvân serkeş olsa 'izzet ve mâlî arta. Serkeş olmasa daha eyüdüdür. Eger kıyruğı uzun olsa fâ'ide bula. Eger at etin yese pâdişâhtan in'âm ola. At ile uğraşsa gavgâ ide. Eger çıplak [34] kaḫır görse ve binse bir kışır 'avret ala. Merkeḫ görse devlet bula ve dişi merkeḫ görmek daha eyüdüdür. Eger eşek etin yese bir câhilden menfa'at bula. Merkeḫ boğazlasa fesâd işleye. Merkeḫden düşse faḫîr ve

eceli yakın ola. Deveye binse aşil-zâde bir ‘avret ala. Deveden süd sağsa ‘avretine zarar irişe. Eger deveyi esrik görse gâlib ve ulu ola ve esrik deveye binse bir büyük âdeme gâlib ola. Çıplak deve görse cerîme ve fesâddır. Kıtâr ile deve yedse büyük âdemler taht-ı hükûmetde ola.

Kırk Birinci Bâb: Düşünde koyun görse ve boğazlasa cümleye gâlib ola. Yüzse ve etini üleşdirse ganî ola ammâ mâlî bereketde ola. Eger çoçlara mâlik olsa ol vilâyete vâlî ola. Etin ve derisin yüzerken görse ganî ola. Bayrâmiçün koyun ve şığır kurbân itse maşlahatınıñ soñı eyü ola. Eger koyun görse ganî ola. Eger dişi koyun boğazlayup etini yese maşşûdı hâşıl ola. Koyunuñ kıyırığı ve derisi ve yağı ve iç yağı mâl ve ni‘metdir. Eger kızu veya oğlak balsa ve görse evlâdı toğa [35] veya muhabbetlü bir köle ve câriye eline gire. Kızu boğazlasa ganî ola. Koyun etini yese gamdır. Eger çekse bir büyük âdem ile mücâdele eyleye. Evinde ya gayrı yerde görse ol mağallere muşîbet ire. Eger bilmediği kaşâbdan şatun at alup eve getürse ol hânede ‘işyân ola. Koyun başını yese ‘âlî ve ‘ömri uzun ola. Şığır etin yese eyüdü. Eger âdem cigeriñ yese hazîneye mâlik ola.

Kırk İkinci Bâb: Geyik ve tavşan etin yese düşmene gâlib ve ganî ola. Eger tutsa pâkîze kız ala. Tağ boz ağısı görse oğlu ola.

Kırk Üçüncü Bâb: Şığır evine girer görse mâl ve ni‘meti çok ola. Eger boğazlayup üleşdirse eyü ‘amel işleye. Şığır südi görse pâk i‘tikâdlı ola ve şifâ ve helâl mâl bula. Şığır görmek koyundan hayırludur.

Kırk Dördüncü Bâb: File binse gitse pâdişâh ile dost ola. Etini yese ganî ola. Eger katlı itse bir kişiyi katlı ide ve fili bir şehirden bir şehre gider görse vezîr ola. Eger pâdişâhlar ve vezîrlar rü’yâda file binseler memleketleri ziyâde ola. ‘Arabaya binse vâlî ola. Düşse manşıbından ‘azl ola. Eger ‘arabayı kırık görse bir büyük kimse fevt ola.

[36] **Kırk Beşinci Bâb:** Hınzîr görse fâsıkla görîşe. Öldürse bir fenâ âdemi kahr ide. Etini yese harâm mâl bula. Âyet: *Hurrimet ‘aleykümü’l-meytete ve’d-deme ve lahme’l-hınzîri*²³ kendüyi hınzîr görse haķîr ola. Hınzîra binse devlet ve düşmene gâlib ola. Fâre

²³Mâide Suresi, 3. Ayet-i kerime.

öldürse ḥasenât ve ḥac ide. Fâreyi tutsa fenâ qarî ala. Pişürse qarî mâlîyla ğanî ola. Keler görse ğammâz ola. Öldürse bir ğammâzî qarî ide. Yılan ile uğraşsa yâ öldürse düşmeni qarî ola. Yılan etini yese menfa'at bula. Kara yılan görmek kâfir ve düşmendir. Aq yılan müslümân düşmendir. Ağzından ve burnundan ve zekerinden yılan çıkşa evlâdı toĝa. Ejderhâ görse zâlim pâdişâhdır. Örümcek görse 'âbid ola. 'Akrab görmek düşmendir. Eger öldürse düşmeni qarî ide.

Kırk Altıncı Bâb: Arslan görse sultân ile muşâḥabet ide. Arslana binse sultân ve vâlî aña muṭî' ola. Korkdığı cânverleri görüp kendiye zarar itmeseler ğanî ola. Qablan görse düşmen ile ta'bîrdir. Ammâ etini ve südini ve her edevâtın görse eyüdüdür. Eger ayu öldürse düşmenine zafer bula. Eger etin ve derisini [37] ve baĝır görse mâl ve ni'metdir. Şırtlana binse çirkin qarî ala. Şırtlan öldürse 'avretiyile ĝavĝâ ide. Etini yese 'avreti siḥr ide lâkin soñra mâlî eline gire.

Kırk Yedinci Bâb: Rü'yâda derya kuşlarından göre za'îf ola. Keklik görse dîni za'îf ola. Eger tûtî görse feşâḥatli ola. Dişi tûtî görse güzel qarî ala. Şıgırcık görse ğanî ola. Hüdhüd görse 'âlim ola. 'Ankâ görse devlete ire. Kuşlar etini yese murâda ire. Âyet: *Ve laḥmi ṭayrin mimmâ yeṣteḥûn*²⁴. Bülbül göre Qur'ân okuyıcı ola. Kumrı görse güzel qarî ala.

Kırk Sekizinci Bâb: Çekirge görse 'askere mâlik ola. Qarınca görse teşvîşdir. Kehle görse ve pire za'îflikdir. Ufaq cânâverler görse fenâdır.

Kırk Tokuzuncu Bâb: Eger balık görse ve tutsa kul ve câriye ve mâl şâḥibi ola. Eger kurbaĝa görse 'âbid ola. Kara kurbaĝa görse 'azâba dûçâr ola. Yengeç görse sâ'ir şu ḥayvânları görse ğanî ola.

Ellinci Bâb: Dîv [38] ve perî ve şeytân görmektir. Şeytân görse bir fenâ âdem düşmenlik ide. Perî görse kızb söylemeye deccâl görse fitne âdem çok ola. Büt ve ḥaç görse fenâdır. Eger kırsa sünnet icrâ ide.

Elli Birinci Bâb: Eger demürçi görse ve demircilik işlese ğanî ve işleri âsân ola. Terâzû tartılır görse 'adl eyleye. Kılıç görse

²⁴Vâkıa Suresi, 21. Ayet-i kerime.

cesûr ola. Na'lıncı görse halk ile dostluk eyleye. Süngüci görse hayr şâhibi ola. Tabîb görse hayr işleyüp günâhlarına kefâret ola. Derzî görse mâl cem' ide. Eger hallâc görse sefer kıla etmekçi görse ol memleketiñ vâlîsi 'âdil ola. Degirmenci görse halkdan fâ'ide bula. Def çalıcı görse fesâd işleye. Şarrâf görse dünyâyâ ziyâde meşgûl ola. Eger kıyumcı görse hayr şâhibi ve laţîf sözli ola. Eger davulcı görse her huşûşda gaflet ide. Berber görse haste ola. Kan alıcı görse şâhib-i tedbîr ola. Bakqâl görse halka 'adâleti ziyâde ola. Eger cellâd görse ğurbete gide. Mezârcı [39] görse bir hîleye uğraya. Sirke ve sūd şatıcı görse hayr şâhibi ola. Mevsiminde yemiş şatıcı görse eyüdü.

Elli İkinci Bâb: Bardağdan şu içse 'ömri uzun ola. Berrâk şu içse vâlîlere devletdir. Uzun 'amâme dahı böyledir. Kendüyi yüksek yerde görse 'ömri uzun ola.

Elli Üçüncü Bâb: Eger zıkr ü tesbîh ü istigfâr okusa 'ömri uzun ve mu'teber ola.

El-'ilmü 'inda'llâh.

EK 2: Dizin- Sözlük

-A-

âbdest *Far.* Müslümanların belli ibadetleri yapabilmeleri için bir düzen içinde yaptıkları arınma, temizlik 3, 7, 15, 16, 17

'âbid *Ar.* ibadetle meşgul olan 8, 10, 13, 14, 18, 19, 23, 25, 36, 37

âdem *Ar.* insan, adam 4, 5, 6, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 23, 25, 34, 35, 36, 38

â.+i 19, 36

â.+e 25

â.+iñ 31

â.+e 34

â.+ler 34

Âdem *Ar.* ilk peygamber 9

Â. +i 9

'âdil *Ar.* adaletli, adil 8, 9, 13, 18, 38

- '**adl** *Ar.* adalet 8, 26, 38
'adl.+dir 8
âfet *Ar.* afet, bela 9
â.+den 9
ahâli *Ar.* halk, insan topluluğu 16
a.+sine 32
âhir *Ar.* son, nihayet 7, 13
âl *Ar.* hile, düzen 2
aķçe para, sikke 27
'**aķreb** *Ar.* bir tür hayvan 4, 36
aĝac yaprakları ve dalları olan büyük bitki 3
'**aleyhi's-selâm** *Ar.* selam üzerine olsun anlamında bir söz 8, 24
'**âlî** *Ar.* yüce, ulu 13, 15, 18, 19, 22, 23, 28, 33, 35
'**âlim** *Ar.* çok bilen, bilgili 6, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 22, 24, 27,
32
â.+ler 6
altun altın 3, 15, 27, 31, 32
'**amel** *Ar.* iş 5, 35
aña ona 5
anlar onlar 2
anuñ onun 2
'**anber** *Ar.* güzel koku 3, 15, 16
'**anķâ** *Ar.* ismi olup cismi olmayab bir kuş 37
anuñ onun 2
'**arş** *Ar.* çadır, köşk, taht 9, 10
âsân *Far.* kolay 15, 22, 32
aşhâb *Ar.* sahipler, Hz. Peygamber'in arkadaşları 2
at at 4, 33
âteş *Far.* ateş 12, 13
â.+de 12
'**avâm** *Ar.* halk 2, 8

'a.+ı 8

'**avrat** *Ar.* kadınlar 7, 8, 13, 14, 17, 22, 23, 27, 28, 29, 30, 32, 33

'a.+lar 6, 29

'a,+i 6, 28, 32, 37

'a.+a 7, 29

'a.+lara 29

'a.+ıyla 29, 37

'a.+ın 30

'a.+ına 34

ay ay, zaman 2, 6

ayakkabı ayakkabı 3

âyet *Ar.* Kur'an'ın herhangi bir cümlesi; nişan, alamet 5, 6, 9, 12, 13, 14, 17, 26, 27, 29, 36, 37

â.+i 5

aydınlık aydınlık 2

a'zâ *Ar.* organlar, uzuv 3, 21

'**azâb** *Ar.* işkence; keder 13, 20, 37

âzâd *Far.* kurtuluş, serbest 8

'a.lıkdır 8

'**azîm** *Ar.* büyük, ulu 2

'**azîz** *Ar.* değerli, saygın 9, 10, 21

'**azl** *Ar.* görevden alma 10, 13, 35

'**Azrâ'il** *Ar.* 9, 33

-B-

bâb *Ar.* kapı, yol, bölüm 2, 3, 4, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39

ba'dehu *Ar.* sonra 2, 10, 27

bahâr *Far.* bahar, baharat 7

b.+da 7

baḥîl *Ar.* cimri 6

balık balık 37

bârû *Far.* kale duvarı, sur 2

bayır bayır 2

bâzergân *Far.* tüccar 8, 13, 15, 17

belâ *Ar.* evet; felaket 8, 9, 11, 13, 17, 20

b.+sından 9

b.ya 11

b.+dan 13, 14, 20, 29, 30

b.+lardan 17

belde *Ar.* kent, memleket 15

b.+niñ 32

bereket *Ar.* bolluk, uğur 8

b.+de 34

bevl *Ar.* idrar, işeme 14, 22

beyân *Ar.* anlatma, bildirme 2

b.+ındadır 2

bilezik bilezik 27

bi'smillâhir'rahmânir'rahim *Ar.* Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla 2, 7

buğday buğday 4, 24

bârû *Far.* kale duvarı, sur 2

burc *Ar.* kule, hisar çıkıntısı 2

bûstân *Far.* bahçe 14, 15

buzâğu buzağı 4

bülbül *Ar.* bülbül, güzel öten kuş 37

boza boza 3

-C-

câhil *Ar.* bilgisiz 6, 7, 8

c.+leriñ 6

c.+e 7

c.+den 34

câmi' *Ar.* cami, mescit 13, 14

c.+e 14

canavar *Far.* zararlı hayvan; canavar 4

cânib *Ar.* taraf, yön 28

c.+inden 27

câriye *Ar.* halayık, köle 3, 16, 35, 37

Cebrâ'il *Ar.* dört büyük melekten biri 8

cedîd *Ar.* yeni 13

cellâd *Ar.* cellat 38

cem' *Ar.* toplama, yağma 16, 21, 38

cemâ'at *Ar.* topluluk 14, 28

cenâze cenaze 4

cenk *Far.* savaş, vuruşma 28

cennet *Ar.* 6, 8, 30

c.+likdür 8

c.+de 24, 31

cevâhir *Ar.* cevherler, kıymetli taşlar 3

cevher *Ar.* değerli taş 27

cimâ' *Ar.* cinsel ilişki 3, 28, 29

cin *Ar.* duyu organlarıyla algılanamayan ruhani varlıklara verilen genel isimdir 10

cömerd *Ar.* cömert 6, 23

cühûd *Ar.* bilerek inkâr etmek 6

cünüb *Ar.* İslam'a göre cinsel ilişkide bulunduğu veya vücudundan meni çıktığı hâlde henüz boy abdesti alarak temizlenmemiş olan kişi 6

c.+üñ 6

-Ç-

çardak çardak 4

çehre *Ar.* 6

çekirge çekirge 4, 37

çeng *Far.* telli bir çalgı 4, 32

çengâne *Far.* çingene 4

çerağ *Far.* mum, kandil 2

çeşme çeşme 2

çömlek çömlek 3

-D-

dahı bağlaç ve, de, da 5, 6, 7, 16

dalâlet *Ar.* doğru yoldan sapma 9

Danyâl *Ar.* Tanah'ın Daniel kitabında ismi geçen Yahudi karakterdir 8

dâreyn *Ar.* iki evler, dünya ve ahiret 8

Dâvud *Ar.* şahıs adı 10

deccâl *Ar.* iş karıştırıcı, karıştırıcı, yalancı 38

def *Far.* tef 38

defîne *Ar.* Gömü 11, 12

degirmen değirmen 2, 15

dehlîz *Ar.* koridor 15

deñiz deniz 2, 11

depe tepe 2

destâr *Far.* sarık 28

deve deve 4

dîger diğer 2

devlet *Ar.* devlet, talih 10, 11, 13, 28, 10, 11, 13, 16, 20, 21, 27, 28, 33, 34, 36, 37, 39

dîn *Ar.* Tanrı'ya, doğaüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir kurum 12, 15, 27, 28, 30, 37

dirhem bir tür gümüş para 27

dîv *Far.* dev 4, 37

divit *Ar.* hokkadaki mürekkebe batırılarak yazı yazmaya yarayan ve değişik uçları olan bir aklem türü 3

dolab dolap 14

du'â *Ar.* Tanrı'ya yalvarma, yakarış için söylenen dinî terim 9, 10

duhan *Ar.* tütün, duman 2

düdük içinden hava veya buhar geçirildiğinde keskin ses çıkaran ve işaret vermek için kullanılan araç 4

dükkân esnafın perakende satış yaptığı, küçük zanaat sahiplerinin çalıştıkları yer 14, 15

dünyâ *Ar.* üzerinde yaşadığımız toprak ve denizler, yeryüzü 11

düş uyurken zihinde beliren olayların, düşüncelerin bütünü, rüya 5, 6, 7, 8, 9, 11, 14, 21, 22, 26, 27, 34

düşmen *Far.* düşman 4, 10, 12, 15, 16, 19, 21, 22, 25, 26, 27, 32, 33, 35, 36, 38

d.+e 10, 21, 27, 33, 35, 36

d.+ini 15, 36

d.+ine 19, 22, 25, 32, 36

d.+dür 36

d.+lik 38

-E-

ecel *Ar.* hayatın sonu 11, 15, 21, 22

e.+i 11, 15, 18, 21, 22, 31, 34

efdâl *Ar.* en üstün, en iyi 6

eger bağlaç eğer 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39

ehl *Ar.* bir işte yetkili olan, bir işi yapan, erbab 18

e.+ini 4

e.+inden 32

ekl *Ar.* yeme 24

emânet *Ar.* birine geçici olarak bırakılan ve teslim alınan kişice korunması gereken eşya 21

e.+i 21

endişe *Far.* düşünce, kaygı 6

e.+li 5

esîr *Ar.* tutsak 8

e.lere 8

eşvâb *Ar.* giysiler 3, 27, 28, 29, 30, 33

eşek atgillerden, uzun kulaklı binek ve hizmet hayvanı, merkep 4, 33

et insanlarda, hayvanlarda deri ile kemik arasındaki kas ve yağdan oluşan tabaka 3

elbise giysi 3

evlâd *Ar.* çocuklar 14, 18, 26, 27, 28, 22

e.+ı 10, 12, 13, 14, 18, 22, 23, 24, 26, 28, 30, 34, 36

eyü iyi 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 19, 21, 24, 28, 30, 33

Eyyûb *Ar.* Kur'an-ı Kerim'de adı geçen peygamberlerden biri 10

-F-

faķîr *Ar.* yoksul 6, 8, 9, 17, 30, 33

fare küçük vücutlu, kemirgen, memeli hayvan 4, 36

fâriğ *Ar.* rahat, vazgeçen 20

fâsık *Ar.* kötülük düşünen 8, 9, 36

f.+ların 8

f.+la 38

fâş *Far.* ifşa olmuş, aşık olmuş 23

fecâ' *Ar.* açmak 11

fenâ *Ar.* yokluk, kötü 30, 36, 37, 38

f.+dur 13, 15, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 31, 33, 38

ferâce *Ar.* kadınların sokakta giydikleri, mantoya benzer, arkası bol, yakasız, çoğu kez eteklere kadar uzayan üst giysisi 28

ferâh *Ar.* kalp, gönül, iç vb.nin sıkıntısız, tasasız olma durumu 12

ferište *Far.* melek 8, 9, 32

fesâd *Ar.* fesat, bozukluk, kötülük 21, 33, 38

feth *Ar.* açma, açılma 6, 11, 15, 20

fevt *Ar.* geçip gitme, ölüm 30, 31, 33, 35

fısk *Ar.* kötülük, sefihlik 11, 12

fil filgillerin hortumlular takımından, Afrika ve Asya'nın sıcak bölgelerinde yaşayan, çok iri, kalın derili hayvan 4

fîrûze *Far.* turkuaz, firuze taşı 27

fitne *Ar.* bölücülük, kargaşa çıkartma, sıkıntı 10, 38

-G/Ġ-

ġâlib *Ar.* bir yarışma, karşılaşma, çatışma vb. sonunda yenen, üstün gelen, başarı kazanan 9, 10, 16, 33

ġam *Ar.* keder, üzüntü 12, 20, 25

ġanî *Ar.* zengin 8, 11, 12, 13, 14, 15, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 32, 33, 34

ġanîmet *Ar.* savaşta düşmandan zorla ele geçirilen mal 20, 30

ġark *Ar.* boğulma 11

ġazâ *Ar.* savaş 5, 20

ġazab *Ar.* hiddet, kırgınlık 9

ġâzi *Ar.* gaza yapmış, savaşmış 8

gemi su üstünde yüzen, insan ve yük taşımaya yarayan büyük taşıt 2, 12

geyik geyikgillerden, erkelerinin başında uzun ve çatallı boynuzları olan memeli hayvan 4, 33

ġıybet *Ar.* çekiştirme 33

gök içinde gök cisimlerinin hareket ettiği sonsuz boşluk, uzay, sema, asuman feza 2

göñül sevgi, istek, düşünüş, anma, hatır vb. kalpte oluşan duyguların kaynağı 18

ğusl *Ar.* yıkanma 3, 6, 15

ğuşşa *Ar.* üzüntü, keder 11, 12, 13, 16, 17, 20, 21, 23, 25, 27, 30, 32, 33

gül *Far.* çiçek, gül 16, 17

gümüş parlak beyaz renkte, kolay işlenir ve tel durumuna gelebilen element 3

günâh *Ar.* suç, kabahat, dinî suç 32

güneş gezegenlere ve yer yuvarlağına ışık ve ısı veren büyük gök cismi 2, 6, 10, 11

-H/Ĥ-Ĥ-

ĥâb *Far.* uyku, rüya 6

ĥaber *Ar.* haber, duyuru 23

ĥac *Ar.* İslam'ın beş şartından biri olan, Müslümanlarca Zilhicce ayında Mekke'de yapılan Kâbe'yi ziyaret ve tavaf ibadeti 5, 11, 18

ĥacamat *Ar.* kan alma 3, 21

ĥâcet *Ar.* ihtiyaç 17

ĥadîs *Ar.* Hz. Muhammed'in söz ve davranışları 6, 30

ĥâfız *Ar.* koruyan, ezberleyen 22, 27

ĥâ'iz *Ar.* sahip, bulunduran 6

Ĥaĥ *Ar.* Allah 2, 4, 5, 6, 8, 9

ĥâkim *Ar.* egemenliğini yürüten, buyruğunu yürüten, sözünü geçiren, egemen 13

ĥalâş *Ar.* kurtuluş, kurtulma 8, 10, 11, 18, 20, 25, 30

ĥalĥal *Ar.* kadınların ayak bileklerine taktıkları bilezik 27

ĥalîfe *Ar.* Hz. Muhammed'in vekili olarak Müslümanların imamlığını ve din koruyuculuğunu yapmakla görevli kimse; hükümdar 3, 8

ĥammâm *Ar.* yıkanılacak yer, yunak 14, 15

hançer *Ar.* ucu eğri ve sivri, kamaya benzer, silah olarak kullanılan bir bıçak türü 30

hâne *Far.* ev, konut 12, 13, 15, 16, 19, 20, 21, 30, 33

harîr *Ar.* ipek 28

hasîs *Ar.* cimri 6

haste *Far.* hastalık, kaza veya yaralanma dolayısıyla fizik veya ruh sağlığı bozulmuş ve tedavi edilmesi gereken kimse, rahatsız 10, 15, 18, 22, 24, 25, 38

haţîb *Ar.* konuşmacı 27, 28

hâtun kadın, eş 7

havâş *Ar.* kendilerini halktan ayrı ve üstün sayan, kendilerinde bir tür ayrıcalık gören kimseler 2

havf *Ar.* korku 2, 21, 26

Hayber *Ar.* Suudi Arabistan'ın Medine Bölgesi'nde bulunan bir şehir ve vahadır 6

hayvân *Ar.* canlı 4

hazîne-dâr *Ar.+Far.* bir hazineyi bekleyen, yöneten kimse 15

hinzîr *Ar.* domuz 4, 36

hikâye *Ar.* öykü 6

hikmet *Ar.* bilgelik, öğüt verici söz 11

himmet *Ar.* yardım, iyilik 5

hişâr *Ar.* hisar, kale 14, 16

hizmet *Ar.* hizmet, görev yapma 15, 25

hoş *Far.* beğenilen, duyguları okşayan, zevk veren 14, 15, 20, 26

hûb *Far.* güzel, iyi, hoş 14

huşûmet *Ar.* düşmanlık 30

hüdhüd *Ar.* çavuşkuşu, ibibik 37

hürmet *Ar.* saygı 27

-î-î-

'ibâdet *Ar.* kulluk, tapınma 5

- İbni Sîrin** Rüya tabiriyle tanınan hadis ve fıkıh âlimi 2, 8
- İbrâhîm** Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam'ın müştereken kabul ettiği büyük peygamber 9
- ibrişim** *Far.* kalınca bükülmüş ipek iplik 4
- iğde** iğdegillerden, kokulu, sarı çiçekleri olan, çalı biçiminde bir ağaç 24
- igne** dikiş dikmeye yarayan, ince, ucu sivri, bir ucunda iplik geçecek deliği bulunan çelik araç 3, 28, 30
- ihlâş** *Ar.* içtenlik, samimiyet 8
- ihtiyâr** *Ar.* seçme, seçilme; yaşlı 3, 16
- ihtimâm** *Ar.* özen 16
- iķâmet** *Ar.* oturma, yerleşim 3
- ilham** *Ar.* esin 5
- 'illet** *Ar.* hastalık 3, 5, 6, 8, 23, 30
- 'ilm** *Ar.* bilim 11, 15, 16, 17, 25, 39
- imâm** *Ar.* namaz kıldırın, önder 18
- imâme** *Ar.* tespихlerin baş tarafına geçirilen uzunca parça 3, 28
- 'imâret** *Ar.* imarethane 2
- in'âm** *Ar.* bağış, ihsan, iyilik etme 20, 33
- incü** inci istiridye gibi bazı kavkılı deniz hayvanlarının içerisinde oluşan, değerli, küçük, sert, sedef renginde süs tanesi 3
- ip** iplik 3, 28, 30
- 'İsâ** Kur'an'da adı geçen ve kendisine kutsal kitap İncil verilen peygamber 10
- İşhâķ** Hz. İbrahim'in oğlu, Kur'an'da adı geçen peygamberlerden biri 10
- İslâm** *Ar.* Müslümanlık 8
- İsmâ'îl** Hz. İbrahim'in oğlu, Kur'an'da adı geçen peygamberlerden biri 10
- İsrâfil** Dört büyük melekten biri olup kıyamet gününde sura üflemekle görevli melek 8
- istiğfar** *Ar.* Allah'tan suçlarının bağışlanmasını dileme 5, 39

'itâb Ar. azarlama 5

i'tikâd Ar. inanç 15, 16, 20, 21, 24, 28, 33

'iyâl Ar. eş, hanım 18, 33

'izzet Ar. değer, yücelik, saygı 8, 10, 13, 18, 20, 27, 28, 33

-K/Ķ-

ķabir Ar. mezar 12

ķablan kedigillerden, enine siyah çizgili, koyu sarı postu olan, Asya'da yaşayan çevik ve yırtıcı hayvan 26, 36

ķabr-istân Ar.+Far mezarlık 30

ķâdı Ar. dinî yargıç 3, 18, 28

ķâfir Ar. inançsız 8, 9, 17, 36

ķâfur Ar. ķâfur ağacından elde edilen, hekimlikte kullanılan, beyaz ve sarı saydam, kolaylıkla parçalanan, güzel kokulu bir madde 15, 16

ķahr Ar. yok etme, ezme, perişan etme, mahvetme; derşn üzüntü veya acı, sıkıntı 9

ķal'a Ar. kale 2, 14, 16

ķalem Ar. yazma, çizme vb. işlerde kullanılan çeşitli biçimlerde araç 3, 18

ķandîl Ar. içinde sıvı bir yağ ve fitil bulunan kaptan oluşmuş aydınlatma aracı 2, 13, 14

ķarġa kargagillerden, kanatları geniş, tüyleri kara renkte, tarla ve bahçelere çok zarar veren kuş 33

ķarınca zar kanatlılardan, toplu olarak yaşayan, yuvaları topraġın altında olan ve birçok türü bulunan böceklerin genel adı 37

ķaşab Ar. sığır, koyun gibi eti yenecek hayvanları kesen veya dükķânında perakende olarak satan kimse 4

ķatır atgillerden, kısraķ ile erkek eşġin çiftleşmesinden doğan melez hayvan 4, 33

ķayġu Ar. kaygı 11

ķâzib Ar. yalancı 7, 8

keçi geviş getiren memelilerden, eti, sütü, derisi ve kılı için yetiştirilen hayvan 4

kedî kedigillerden, memeli, köpek dişleri iyi gelişmiş, çevik ve kuvvetli, evcil, küçük hayvan 26

kerâmet Ar. olağanüstü durum 8

kerîh Ar. iğrenç 16

kerîm Ar. cömert, yüce 2

kilîd Far. anahtar, düğme gibi takılıp çıkarılabilen bir parça yardımıyla çalışan kapatma aleti 3, 20

karı bir erkeğin evlenmiş olduğu kadın, eş, refika, zevce 3

koynun geviş getirenlerden, eti, sütü ve derisi için yetiştirilen evcil hayvan 4, 33, 34, 35

köle birinin emri altında bulunan, özgür olmayan kimse 3

kötürüm yaşlılık veya sakatlık sebebiyle yürüyemeyen, ayağa kalkamayan kimse 3

kös Far. savaşlarda, alaylarda at, deve veya araba üzerinde taşınan ve işaret vermek için kullanılan büyük davul 3

köşk bahçe içinde yapılmış süslü ev, kasır 4, 14,15

ķumrı güvercinler takımından, güvercinden küçük, boz, gri renkli bir kuş 37

ķur'ân Ar. İslam dininin temel ilkelerini, Hz. Muhammed'e gönderilen Tanrı buyruklarını içeren, Müslümanlığın temel kitabı 4, 5

ķurbaķa yumurta ile üreyen, yavruları gelişimlerini durgun sulara tamamladıktan sonra kuyruķu ve solungacı körelerek karada yaşayabilen, sıçrayarak yürüyen ve suda iyi yüzen küçük hayvan 37, 38

ķürsî Ar. ķürsü, taht 3

-L-

laķîf Ar. yumuşak, hoş, ince bir güzelliķi olan 4, 38, 39

levh Ar. levha 10, 11

Levh-i maḥfûz *Ar.* bütün nesne ve olaylara ilişkin îlâhî ilim ve takdirin kayıtlı bulunduğu kitap 5

-M-

mağfiret *Ar.* bağışlama 8

maḥfil *Ar.* toplantı yeri 14

maḥzûn *Ar.* hüznü 9, 32

maḥhûr *Ar.* kahrolmuş, yenilmiş, gazaba uğramış 15

maḥşûd *Ar.* istenilen maksat, amaç 14, 15

mâl *Ar.* mal, servet 14, 15, 16, 20, 22, 24, 25, 26, 28, 33, 34

mâlik *Ar.* sahip 33, 34, 35, 37

ma'mûr *Ar.* bayındır, imar edilmiş 13

manşıb *Ar.* Osmanlı devlet teşkilatında vakıf görevleri dışındaki memuriyetler için kullanılan terim 10, 12, 13

maṭlûb *Ar.* istenilen, aranan 14, 15, 32

meclis *Ar.* toplantı yeri 16

melek *Ar.* Tanrı ile insan arasında aracılık yaptığına ve nurdan olduğuna inanılan manevi varlık, ferişte 5, 8

memdûḥ *Ar.* övülmüş 23

menfa'at *Ar.* yarar, çıkar 13, 23, 30, 33, 34, 36

menhiyât *Ar.* yasaklar 18

merâm *Ar.* istek 14

merkeb *Ar.* eşek 26, 33

mertebe *Ar.* derece, rütbe 15, 28

mescid *Ar.* genellikle minaresiz, küçük cami 2, 13, 14

mesrûr *Ar.* sevinçli 16, 17, 19, 22, 31

meşakḳat *Ar.* sıkıntı, güçlük 13

meş'ale *Ar.* ucunda alev çıkarabilen yanıcı bir madde bulunan, aydınlatmaya yarayan değnek 2

mevt *Ar.* ölüm 9

mevtâ *Ar.* ölmüş kimse 30

mihrâb *Ar.* Cami, mescit vb. yerlerde Kâbe yönünü gösteren, duvarda bulunan ve imama ayrılmış olan oyuk veya girintili yer 14, 22

Mikâ'il Kur'an'da adı geçen dört büyük melekten biri 8

minâre *Ar.* camilerde müezzinin ezan okuduğu, sela verdiği, şerefesi olan, çoğunlukla taştan, yüksek ve ince yapı 2, 14

minber *Ar.* camilerde hutbe okunan merdivenli, yüksekçe yer 14, 17, 18

mîrâş *Ar.* birine, ölen bir yakınından kalan mal mülk, para veya servet 19

misk *Ar.* Asya'nın yüksek dağlarında yaşayan bir tür erkek ceylanın karın derisi altındaki bir bezden çıkarılan güzel kokulu madde 2, 3, 16

misvâk *Ar.* diş fırçası 3

muhtesib *Ar.* belediye memuru 27

murâd *Ar.* istek, arzu 13, 16, 19, 30

Mûsâ İsrailoğulları'na gönderilen ve kendisine Tevrat indirilen peygamber 10

muşhaf *Ar.* Kur'an 18, 22

muşîbet *Ar.* bela, şirret 9, 12, 13, 14, 33

mu'tedil *Ar.* ılıman, mülayim, hoşgörülü 15

mu'tekid *Ar.* bir şeye inanan, itikat eden, inançlı 19

mübîn *Ar.* açıklayan, açıklayıcı 2

mücerreb *Ar.* deneyimli 8

mücerred *Ar.* soyut, bekâr 16

mü'ezzin *Ar.* ezan okuyan din görevlisi 18

müfsid *Ar.* ara bozan 20

mü'min *Ar.* inanan, iman eden 8

müntehab *Ar.* seçilmiş, seçme 2

müslümân *Ar.* İslam dininden olan kimse 8, 36

müzeyyen *Ar.* süslü, ziyetli 21

-N-

nafaka *Ar.* geçim parası 6

namâz *Far.* İslam'ın beş şartından biri olan ve Müslümanların günde beş vakit, dinî kurallara göre yapmak zorunda oldukları ibadet 5, 14

nebî *Ar.* peygamber 2

necât *Ar.* kurtuluş 8

nerdübân *Far.* merdiven 14, 15

nikâh *Ar.* evlilik akdi 7

Nîl Mısır'ın hayat kaynağı olan nehir 30

ni'met *Ar.* iyilik, lütuf, ihsan 8, 10, 11, 13, 23, 24, 33, 35

nûr *Ar.* ışık, aydınlık 14

nuşret *Ar.* yardım 11

-O-

ocak ateş yakmaya yarayan, pişirme, ısıtma, ısınma vb. amaçlarla kullanılan yer 3

oğlak keçi yavrusu 34

oğ yayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan ince ve kısa tahta çubuk 30

ol o 2, 5, 6, 9, 14, 15, 31, 32, 33, 35, 38

oruc Allah'a ibadet amacıyla yeme, içme vb. şeylerden belli bir süre kendini alıkoyma 5

-Ö-

'ömr *Ar.* yaşam 8, 9, 25, 26, 31, 35, 39

-P-

pâdsâh *Far.* hükümdar, sultan 2, 13, 18, 19, 26

p.+dan 24, 26

pâk *Far.* temiz 16, 33

pâkize *Far.* temiz 6, 28, 33

peder *Far.* baba 19

peri *Far.* dışı cine verilen isim 4, 10, 38

peygamber *Far.* insanlara Allah'ın buyruklarını bildiren, elçi 6, 7, 8, 9, 10, 30

pîr *Far.* yaşlı 21

-R-

rahmet *Ar.* acıma, merhamet 8, 10

risâle *Ar.* mektup, kitapçık 2

resûl *Ar.* Resul. Peygamber. 2

r. +ü 2

revâ *Far.* layık, uygun 17, 19

Rıdvân *Ar.* cennetin muhafızı kabul edilen melek 9

rızık *Ar.* yiyecek, içecek şey; azık 15, 19

rûzgâr *Far.* rûzgâr 11, 12

rûtbe *Ar.* mertebe, derece 15, 28

rü'yâ *Ar.* düş 2, 5, 6, 7, 8, 17, 20, 26, 27, 30, 31, 37

-S/Ş-

şadağa *Ar.* karşılık beklemeden ihtiyaç sahiplerine, fakirlere verilen para, mal vb. 5, 17

Şafiyye Hz. Peygamber'in hanımı 6, 7

şahîh *Ar.* doğru, gerçek 7, 8

şalavât *Ar.* Hz. Muhammed'e saygı bildirmek için okunan dua 2

şarmısak yapraklarında, saplarında ve toprak altındaki soğanında kokulu yağ bulunan bir kültür bitkisi 3

şaman ekinlerin harmanda dövülüp taneleri ayrıldıktan sonra kalan, hayvanlarda yedirilen ufalanmış sapları 3

saray *Far.* saray 2, 14, 15, 20, 32

sebât *Ar.* kararından vazgeçmeme 24

sebze *Far.* sebze 3

selâmet *Ar.* esenlik 8, 9

serhoş *Far.* sarhoş 26, 27

şevb *Ar.* giysi 20

şığır geviş getirenlerden, boynuzlu büyükbaş evcil hayvanların genel adı 4

şıgırcık serçeden iri, ötücü bir kuş 37

sırtlan genellikle leşle beslenen, etçil, postu benekli bir hayvan 37

sille tokat 6

silah *Ar.* savunmak veya saldırmak amacıyla kullanılan araç 3

siñek çift kanatlılardan birtakım uçucu böceklerin genel adı 4

sipâs *Far.* şükür 2

sırkat *Ar.* hırsızlık 18

şuffe *Ar.* sofa 14, 15

şûfi *Ar.* mutasavvıf, sofu 9, 10

sultân *Ar.* hükümdar 6, 8

sühûlet *Ar.* kolaylık 25

Süleymân Hz. Davud'un oğlu, İsrailoğullarına gönderilen hükümdar peygamber 10

sürûr *Ar.* sevinç 33

şoğan yemeklere tat vermek için yumrusu ve yeşil yaprakları kullanılan güzel kokulu bitki 3

şoĥbet *Ar.* konuşma 4

-Ş-

şâd *Far.* sevinçli 11, 14

şarab *Ar.* üzüm veya başka meyve sularını türlü yöntemlerle mayalandırarak elde edilen alkollü içecek 3

şâh *Far.* hükümdar 9

şalvar *Far.* geniş bir pantolon türü 28

şehâdet *Ar.* tanıklık, şehit olma 8

şerbet *Ar.* şekerli içecek 3

şerîf *Ar.* şerefli 9

şeytân *Ar.* Hz. Âdem'e secde etmediği için cennetten kovulan, insanları Allah'ın emirlerine karşı kışkırtan, kötülüğe yönelten cin, iblis 4, 6, 10

şifâ *Ar.* bedensel veya ruhsal bir hastalığın son bulması, hastalıktan kurtulma 22, 24, 26

şükr *Ar.* Allah'a duyulan minneti dile getirme 2, 5, 26

şümâr *Far.* sayı, sayan 2

-T/Ṭ-

Ta'âlâ *Ar.* yüce, Allah adı zikredilirken kullanılan deyim 4, 5

ta'âm *Ar.* yemek 16

ta'ayyüş *Ar.* yaşama 14

tabîb *Ar.* doktor 23, 38

ta'bîr *Ar.* yorumlama 5, 6, 14, 20, 21, 24, 25, 26, 27

ta'bîr-nâme *Ar. Far.* rüyaların yorumunu yapan kitap 2

tabl *Ar.* davul 3

tâc *Ar.* taç 27

tahta *Far.* ağaç parçası 3

tağ dağ 2, 13

tahrîr *Ar.* yazma, yazılma 5

talâk *Ar.* boşanma 30

taş taş 13

taş'ûn *Ar.* veba 11

taṣṣan eti yenen, hızlı koşan, kemirgen, postundan yararlanan bir tür memeli 4

tebevvül *Ar.* idrar yapma 22

tebşîr *Ar.* müjdeleme 5

tedbîr *Ar.* önlem 20

te'ehhül *Ar.* evlenme 20, 23, 24

tenevvür *Ar.* aydınlanma 14, 15, 20

terâzû *Far.* mizan 3, 18

terceme *Ar.* tercüme 2

tertîb *Ar.* düzene koyma, sıralama 2

tesbîh *Ar.* Sübhanallah sözünü söyleme 5, 39

tevbe *Ar.* işlediği bir günah veya suçtan pişman olarak bir daha yapmamaya karar verme 5, 8, 9, 21, 23, 25, 31

tevfîk *Ar.* yardım 8

teyemmüm *Ar.* su bulunmayan yerde su niyetiyle toprak, kum vb. şeylerle abdest alma 3

tirit *Far.* et suyuna kızartılmış veya bayat ekmek konularak yapılan yemek 3

toprak toprak 2, 10, 11, 13, 21

toz toz 11

tûî *Far.* papağan 37

tuz tuz 3

tütün tütün 3, 12, 20

-U-

'ûd *Ar.* öd ağacı 3, 15, 16, 23

'ulemâ *Ar.* âlimler 3, 13, 18

'ummân *Ar.* okyanus 27, 28

un öğütülerek toz durumuna getirilmiş tahıl ve başka besin maddeleri 3, 15

-V-

vâcib *Ar.* islam dinine göre yapılması gerekli olan 5

vâki' *Ar.* olan, olmuş 5, 7

vâlî *Ar.* bir ilde devleti temsil eden en yetkili yönetim görevlisi 9, 12, 13, 14, 17, 18, 34, 36, 38, 39

vâlîde *Ar.* anne 19

vech *Ar.* yüz, sebep 9

velâyet *Ar.* velilik 30

vezîr *Ar.* Osmanlılarda devletin bakanlığı valilik gibi yüksek görevlerinde bulunan ve paşa unvanını taşıyan kimse 35

vilâyet Ar. il 8, 14, 34

vüzerâ Ar. vezirler 30, 31

-Y-

yağmur yağmur 11

Ya'kûb Hz. İbrahim'in torunu ve İsrailoğullarının atası olan peygamber 10

yâkût değerli taş 3, 27

yalan doğru olmayan söz 5

yeg iyi 6

yetim Ar. babası ölmüş olan 1

yemiş meyve 3

yılan sürüngenlerden, ayaksız, ince ve uzun olanların genel adı 4, 22

yıldız ışıklı gök cisimlerinden her biri 2

yigit güçlü ve yürekli, alp, kahraman, mert 3, 21

Yûnus Kur'an-ı Kerim'de adı geçen bir peygamber 10

-Z/Z-

zâbiḥ Ar. rütbesi teğmenden binbaşıya kadar olan asker 12

zafer Ar. savaşta kazanılan başarı 22, 27, 30, 33

za'ferân Ar. safran 15, 16

zâhid Ar. aşırı dindar, ham sofu 6, 8, 10, 28, 29, 32

zahmet Ar. sıkıntı 19, 24

za'îf Ar. zayıflık, zaaf 17, 20, 24

zâ'il Ar. yok olan, yok olucu 30

zekât Ar. zenginlerin sahip olduğu mal ve paranın kırkta birinin dağıtılmasını öngören, İslam'ın beş şartından biri 5, 13

Zekeriyyâ Kur'an'da adı geçen ve İsrailoğullarına gönderilen bir peygamber 10

zevâl Ar. yok olma, yok oluş 2

zevc Ar. eş, koca 19

zindan *Far.* hapisane 4, 10

zînet *Ar.* süs 19

zî-şân *Ar.* şerefli 2

ziyâde *Ar.* fazla, çok 8, 14, 15

zühd *Ar.* zahitlik, aşırı sofuluk 29

zümürüd *Far.* yeşil renkte, saydam bir süs taşı 28